

Metsästysrikosten esitutkinta

Tunnusmerkistön ja tahallisuuden ilmeneminen metsästysrikosten esitutkinnassa

Kalevi Partanen

1/2016

Tiivistelmä

Tekijä		Tutkinto/kurssi ja opinnäytetyö/nimike	
Kalevi Partanen		Poliisi (AMK) / 2016-1	
Julkaisun nimi		Julkisuusaste	
Metsästysrikosten esitutkinta.		Julkinen	
Ohjaajat ja opintoaine/opetustiimi		Opinnäytetyön muoto	
Antti Jääskeläinen, lehtori		Tutkimuksellinen opinnäytetyö	
Tiivistelmä			
<p>Tässä opinnäytetyössä tarkastellaan metsästysrikoksen tunnusmerkistön ja tahallisuuden ilmenemistä poliisin tekemässä esitutkinnassa. Lisäksi esitutkintapöytäkirjojen pohjalta tutkitaan mitä tutkintatoimenpiteitä onnistunut metsästysrikosten esitutkinta edellyttää.</p> <p>Tutkimusmenetelmänä on käytetty lainopillista tutkimusmenetelmää, jossa esitutkintapöytäkirjoja on tutkittu lainsäädännön pohjalta. Tarkasteltavat esitutkintapöytäkirjat on laadittu Lapin ja Itä-Suomen poliisilaitoksilla. Lainopillisen tutkimuksen kohteena on aineiston lisäksi voimassa oleva oikeus. Lainopillisella tutkimuksella on nähty olevan kaksi eri tehtävää, jotka ovat tulkinta ja systematisointi. Tutkimuksen lakilähteinä on pääosin käytetty metsästys-, esitutkinta- ja pakkokeinolakia.</p> <p>Tutkimuksen tuloksena metsästysrikoksen ilmeneminen on moninaista. Yleisimmin metsästysrikokset liittyvät eläimen ampumiseen vastoin metsästyslain asettamia rajoituksia ja rauhoituksia, tai ilman tarvittavaa metsästyslupaa tai metsästysoikeutta. Tahallisuus ilmenee metsästysrikosten esitutkinnassa kuulusteluiden kautta. Kuulustelujen tukena on yleensä paikkatutinnan ja pakkokeinojen käytön antama lisänäyttö. Laadukas metsästysrikosten esitutkinta edellyttää kuulustelujen suorittamista tunnusmerkistö huomioden, rohkeaa pakkokeinojen käyttöä, laadukasta paikkatutkintaa sekä teknistä tutkintaa. Lisäksi laadukkaasta metsästysrikosten esitutinnan suorittamisessa erittäin hyvänä tukena ovat mahdollisten GPS-laitteiden tietojen hankinta, asianosaisten laatimat karttaluonnokset ja laadukas valokuvaliite karttoineen.</p>			
Sivumäärä	Tarkastuskuukausi ja vuosi	Opinnäytetyökoodi (OPS)	
43	Kesäkuu 2018	AMK2016ONT	
Avainsanat			
Metsästysrikos, poliisi, esitutkinta, kuulustelu, pakkokeinot, todistusaineisto, metsästys			

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	5
1.1	Tutkimusaihe ja sen valinta	5
1.2	Ajankohtaisuus ja hyödynnettävyys	5
2	TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA AINEISTO	6
2.1	Tutkimusmenetelmä	6
2.2	Tutkimusaineisto	6
2.3	Tutkimuskysymykset.....	7
3	METSÄSTYS	7
3.1	Metsästyksen määritelmä	7
3.2	Metsästäjän edellytykset.....	8
3.3	Metsästyksen lainsäädäntö	10
4	METSÄSTYSRIKOS	10
4.1	Metsästysrikoksen tunnusmerkistö.....	11
4.2	Yleistä metsästysrikoksista.....	14
5	ESITUTKINTA JA PAKKOKEINOT	15
5.1	Esitutkintaperiaatteet	15
5.1.1	Tasapuolisuusperiaate	16
5.1.2	Syyttömyysolettama	16
5.1.3	Oikeus olla myötävaikuttamatta rikoksensa selvittämiseen.....	16
5.1.4	Suhteellisuusperiaate	16
5.1.5	Vähimmän haitan periaate.....	17
5.1.6	Hienotunteisuusperiaate	17
5.2	Esitutkinta ja sen suorittaminen	18
5.3	Pakkokeinot	18
5.4	Pakkokeinolain periaatteet.....	19
5.4.1	Suhteellisuusperiaate.....	19
5.4.2	Vähimmän haitan periaate.....	19
5.4.3	Hienotunteisuusperiaate	20

5.5	Metsästysrikosten tutkinnassa käytettävät pakkokeinot.....	20
5.5.1	Takavarikko.....	20
5.5.2	Paikkaan kohdistuva etsintä	21
5.5.3	Laite-etsintä.....	22
6	ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJOJEN TULKINTA.....	22
6.1	Tutkimusaineisto	22
6.2	Esitutkintapöytäkirja 1.	22
6.2.1	Tapauksen esittely.....	23
6.2.2	Tunnusmerkistön ilmeneminen.....	25
6.2.3	Esitutkinnan arviointia	26
6.3	Esitutkintapöytäkirja 2.	26
6.3.1	Tapauksen esittely.....	27
6.3.2	Tunnusmerkistön ilmeneminen.....	28
6.3.3	Esitutkinnan arviointia	28
6.4	Esitutkintapöytäkirja 3.	29
6.4.1	Tapauksen esittely.....	29
6.4.2	Tunnusmerkistön ilmeneminen.....	31
6.4.3	Esitutkinnan arviointia	32
6.5	Esitutkintapöytäkirja 4.	33
6.5.1	Tapauksen esittely.....	33
6.5.2	Tunnusmerkistön ilmeneminen.....	34
6.5.3	Esitutkinnan arviointia	35
7	TUTKIMUSTULOSTEN YHTEENVETO	35
7.1	Metsästysrikoksen tunnusmerkistön ilmeneminen.....	35
7.2	Tahallisuus.....	36
7.3	Pakkokeinot	37
7.4	Näytön hankkiminen	38
7.5	Metsästysrikos ja sen laadukas esitutkinta	39
	LÄHTEET	40

LYHENTEET

AL = Ampuma-aselaki

AO = Asianomistaja

ETL = Esitutkintalaki

HE = Hallituksen esitys

MA = Metsästysasetus

ML = Metsästyslaki

POV = Pidättämiseen oikeutettu virkamies

RL = Rikoslaki

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimusaihe ja sen valinta

Tutkimukseni käsittelee metsästysrikosten esitutkintaa ja tarkemmin sitä, miten metsästysrikoksen tunnusmerkistö ilmenee esitutkinnassa, mitä toimenpiteitä onnistunut metsästysrikoksen esitutkinta edellyttää ja miten tahallisuus otetaan huomioon esitutkinnassa.

Olen kiinnostunut metsästyksessä ja näin ollen myös perehtynyt siihen liittyvään lainsäädäntöön. Olen harrastanut metsästystä koko pienen ikäni, joten minulle oli luonteva valinta tehdä tutkimus kyseisestä aiheesta.

1.2 Ajankohtaisuus ja hyödynnettävyys

Metsät ja eläimet ovat koko ajan kaupungistuvassa yhteiskunnassa mittaamattoman arvokas luonnonvara. Mielestäni on tärkeää, että lainvastaista metsästystä ennaltaehkäistään, valvotaan ja rikostapauksissa suoritetaan esitutkinta laadukkaasti, koska laittomalla metsästyksellä voi olla suuretkin vaikutukset riistaeläimien kantoihin ja luontoon. Vaikkakin metsästysrikoksia ei vuositason määrällisesti ole paljon, on metsästysrikostutkinnan kehittäminen ajankohtaista.

Metsästyksen ja metsästysrikosten yhteiskunnallista vaikuttavuutta on vaikea arvioida. Mielestäni on kuitenkin mainitsemisen arvoista, että vuosittain Suomessa ammutaan noin 60 600 hirveä luvallisen metsästyksen yhteydessä (Vänskä, 2005, s. 11). Hirvikantojen sääntelyllä on ihmisen kannalta positiiviset vaikutukset muun muassa hirvikolarien ja metsätuhojen vähentymisessä (<https://yle.fi/uutiset/3-7491245>).

Vuonna 2010 Suomessa ammutuista hirvistä saatiin lihaa noin 9 miljoonaa kiloa, ja sen elinkeinoille synnyttämä arvo oli noin 150 miljoonaa euroa (Kankainen, 2015). Mielestäni on tärkeää, että näin laajaa ja vaikuttavaa toimintaa pystytään valvomaan riittävän tehokkaasti.

Suomessa on vuosittain metsästyskortin lunastaa noin 300 000 ihmistä ja vuosittain poliisin tietoon tulee n. 150 - 250 metsästysrikosta. Metsästysrikosten tutkinta ei näin ollen ole kovinkaan yleistä ja siihen perehtyneiden tutkijoiden määrän voidaan olettaa olevan vähäi-

nen. Tutkimuksestani on hyötyä henkilöille, jotka eivät ole perehtyneet metsästysrikoksiin ja metsästyksen. Lisäksi myös vihkiytyneempikin metsästysrikosten tutkija tai kenttäpoliisi saa tutkimuksestani hyviä neuvoja ja vinkkejä tutkintansa avuksi. (<https://www.luke.fi/tietoa-luonnonvaroista/riista/metsastys>)

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS JA AINEISTO

Tässä kappaleessa käsittelen tutkimusmenetelmää, tutkimuksen kulkua, tutkimukseen käytettyä aineistoa ja sen hankkimiseen liittyviä asioita. Lisäksi esittelen tutkimuskysymykset.

2.1 Tutkimusmenetelmä

Tutkimukseni kohteena on voimassa oleva lainsäädäntö, joten tutkimukseni on oikeustieteen perinteiseen ydinalueeseen kuuluva lainopillinen eli oikeusdogmaattinen tutkimus. Lainopilla on ollut perinteikkäästi kaksi tehtävää, jotka ovat tulkinta ja systematisointi. Lainopilla tutkitaan sitä, mikä on voimassaolevaa oikeutta, ja lisäksi lain sekä muiden oikeuslähteiden merkitystä. (Hirvonen, 2011, 21 - 23.)

Oikeudellinen tulkinta on merkityssisällön antamista lakitekstien ja oikeudellisten tekstien kielellisille ilmaisuille. Systematisoinnilla tarkoitetaan tutkimuksen raakamaterian oikeussäännösten järjestämistä niin ristiriidattomaksi järjestelmäksi kuin on mahdollista (Helsingin yliopiston avoin yliopisto, Perusasioita oikeustieteestä, LAINOPIN TEHTÄVÄT).

2.2 Tutkimusaineisto

Tutkimuksen aineistona käytän Lapin poliisilaitoksen ja Itä-Suomen poliisilaitoksen esitutkintapöytäkirjoja, joissa nimikkeenä on metsästysrikos ja yhdessä pöytäkirjassa törkeä metsästysrikos. Tutkimukseni keskittyy metsästysrikokseen, joten törkeän metsästysrikoksen pöytäkirja on sellaisesta tapauksesta, josta Käräjäoikeuden suullisessa käsittelyssä tuomio tuli metsästysrikoksesta. Pöytäkirjat itsessään ovat valikoituneet sattumanvaraisesti, mutta niiden sopivuus tutkimukseen on tarkastettu.

2.3 Tutkimuskysymykset

Tutkimukseni metsästysrikosten esitutkintaan rakentuu seuraavien tutkimuskysymysten pohjalta.

1. Miten metsästysrikoksen tunnusmerkistö ilmenee esitutkinnassa?
2. Miten tahallisuus ilmenee metsästysrikoksen esitutkinnassa?
3. Millaisia tutkintatoimenpiteitä metsästysrikoksen onnistunut esitutkinta edellyttää?

3 METSÄSTYS

Tässä kappaleessa käsitellään metsästystä ja siihen liittyviä käsitteitä. Lisäksi avataan lainsäädännöllisesti metsästyksen määritelmät ja lainsäädäntöä, metsästäjälle asetetut edellytykset ja metsästyksen yleiset periaatteet.

3.1 Metsästyksen määritelmä

Metsästyksellä tarkoitetaan luonnonvaraisten riistaeläinten pyydystämistä ja tappamista. Metsästämisessä käytetään yleensä erilaisia ampuma-aseita tai loukkuja. (<http://www.tapionmailla.fi/metsastys-esittely>: Mitä metsästyksellä tarkoitetaan?)

Metsästyslaissa metsästyksen määritellään olevan luonnonvaraisena olevan riistaeläimen pyydystämistä ja tappamista sekä saaliin haltuun ottamista. Lisäksi metsästyksellä luetaan, kun pyyntitarkoituksellisesti riistaeläintä houkutellessa, etsitään, kierretään, väijytään, hätyytellään tai jäljestetään ja kun koiran tai muun pyyntiin harjaannutetun eläintä käytetään riistaeläimen etsimiseen, ajamiseen tai jäljittämiseen. Lisäksi metsästyksellä on pyyntivälineen pitäminen pyyntipaikalla pyyntikuntoon viritettynä. (ML 1:2 §)

Pyyntivälineelle ei löydy laista määritelmää, mutta sillä tarkoitetaan muun muassa ampuma-asetta, loukkua, jalkanarua ja keinokeinoista valonlähdettä, jota on tarkoitus käyttää riistaeläimen pyydystämiseen (MA 10–16 §). Metsästyksellä ei katsota riistaeläimen etsimistä, väijymistä, jäljestämistä tai muuta vastaavanlaista toimintaa, mikäli pyyntitarkoitus puuttuu. Metsästyskoiran päästämistä esimerkiksi hirven tai jäniksen perään ei katsota olevan metsästyksellä, jos metsästäjälle ei ole tarkoitus pyytää riistaeläintä. (Pennanen, 2008, 2–3.)

Riistaeläimiä Suomessa ovat seuraavat nisäkkäät: villikani, metsäjänis, rusakko, orava, euroopanmajava, kanadanmajava, piisami, rämemajava, susi, tarhattu naali, kettu, supi-

koira, karhu, pesukarhu, mäyrä, kärppä, hilleri, sauikko, näätä, minkki, ahma, ilves, itämeren norppa, kirjohylje, halli, villisika, kuusipeura, saksanhirvi, japaninpeura, metsäauris, hirvi, valkohäntäpeura, metsäpeura ja mufloni. Ja lisäksi seuraavat linnut: kanadanhanhi, merihanhi, metsähanhi, heinäorsa, tavi, haapana, jouhisorsa, heinätavi, lapasorsa, punasotka, tukkasotka, haahka, all, telkkä, tukkakoskelo, isokoskelo, riekko, kiiruna, pyy, teeri, metso, peltopyy, fasaani, nokikana, lehtokurppa ja sepelkyyhky. Kaikki muut eläimet ovat joko rauhoittamattomia Metsästyslain mukaisesti tai kokonaan rauhoitettuja eläimiä Luonnonsuojelulain mukaisesti. (Metsästäjän opas: Metsästys- ja aselainsäädäntö). Rauhoittamattomia eläimiä Suomessa ovat metsämyyrä, vesimyyrä, kenttämyyrä, peltomyyrä, lapinmyyrä, isometsähiiri, isorotta, kotihiiri sekä korppi poronhoitoalueella, varis, harakka, harmaalokki, merilokki, kesykyyhky ja räkättirastas. Villiintyneisiin kissoihin sovelletaan samaa lainsäädäntöä kuin rauhoittamattomiin eläimiin. (ML 1:5 §.)

Metsästystilanne alkaa siitä hetkestä, kun lain määrittelemiin metsästyksellisiin toimenpiteisiin ryhdytään tarkoituksena pyytää riistaeläin. Yleensä metsästyksen aloittamishetkenä voidaan pitää hetkeä, kun ladataan ase tai päästetään koira etsimään eläintä pyyntitarkoituksessa. Metsästys päättyy yleensä silloin, kun kuollut riistaeläin otetaan metsästäjän haltuun. Eläimen jäljittäminen, houkuttelu tai esimerkiksi koiran päästäminen maastoon hirviä etsimään, eivät ole metsästystä, jos riistaeläintä ei ole aikomus tappaa. Metsästyksen täyttymiseksi pitää olla pyyntitarkoitus. (Harhala, 2015, s. 8.)

3.2 Metsästäjän edellytykset

Metsästyksen harjoittajalla on täytettävä metsästyslaissa säädetyt edellytykset, jotta tämä voi harjoittaa metsästystä Suomessa (Metsästäjän lakikirja 9/2009, s. 315). Metsästyksen aloittamiseksi on suoritettava metsästäjäutkinto, josta saa metsästäjäkortin. Metsästäjäutkinnon tarkoitus on varmistaa, että metsästäjäkokelas omaa metsästyksen ja riistanhoidon sekä metsästystä koskevien säännösten ja määräysten riittävän tuntemuksen, ennen kuin saa metsästyskortin ja voi suorittaa riistanhoitomaksun. Metsästäjäutkinto koostuu kirjallisesta kokeesta, joka sisältää 60 kysymystä. Näistä 15 kysymystä ovat lajintunnistukseen liittyviä ja loput 45 ovat sanallisia monivalintatehtäviä. Metsästäjäutkinto on suoritettu hyväksytysti, kun kokeen vastauksista 8 tai vähemmän ovat väärä. Tutkinnon suorittamiselle ei ole ikärajoituksia. Metsästäjäutkinnon hyväksytysti suorittanut henkilö saa todistuksen hyväksytystä tutkinnosta. Tutkinnon suoritettua metsästyskortti toimitetaan metsästäjälle postitse kahden viikon kuluessa, jonka jälkeen kortti astuu voimaan heti, kun riis-

tanhoitomaksu on suoritettu. (www.riista.fi artikkelit: Metsästäjäutukinto ja Metsästyskortti.)

Metsästäjä tarvitsee metsästysoikeuden tai muutoin oikeuden metsästää alueille, joilla aikoo harjoittaa metsästystä (Metsästäjän lakikirja 9/2009: Metsästysoikeus s. 315).

Suomessa metsästysoikeus on sidottu maanomistajuuteen. Maidenomistajalla on oikeus määrätä metsästyksessä omistamillaan mailla. Maanomistaja voi tehdä metsästysvuokrasopimuksen, eli vuokrata maansa määräajaksi tai toistaiseksi esimerkiksi metsästysseuralle. (ML 2:6, 11, 12, 13 §.) Sopimuksen myötä metsästysseuran jäsenet saavat alueelle maanomistajan ja metsästysseuran tekemän vuokrasopimuksen mukaisen metsästysoikeuden (<https://riista.fi/metsastys/palvelut-metsastajalle/metsastysseurat/>).

Vapaana luonnossa olevat riistaeläimet eivät ole kenenkään omaisuutta, vaan ne katsotaan isännättömiksi. Riistaeläimen haltuunoton, eli pyydystämisen tai metsästämissä ehdotettuna edellytyksenä on, että se ei ole kenenkään toisen omistuksessa. Metsästyksellisin keinoin saaliiksi päätynyt riistaeläin siirtyy metsästäjän haltuun. Myöskään tarhatut, kesytetyt, metsästyspöydäksessä olevat eläimet, pyydystetyt villit eläimet, kotieläimet ja niihin verrattavat porot ja mehiläiset eivät ole metsästettävissä kohteita, koska niiden katsotaan olevan isännällisiä. (Metsästäjän opas: Metsästys- ja aselainsäädäntö, 2013, s. 17.)

Jokaisella Suomessa pysyvästi asuvalla metsästäjällä on oikeus harjoittaa metsästystä yleisillä vesialueilla merellä, järvissä sekä yleisellä vesialueella merissä ja järvissä olevilla saarilla ja luodoilla, jotka valtio omistaa ja joiden hallintaa ei ole luovutettu kenellekään (ML 2:7 §). Lisäksi henkilöillä, joiden kotipaikka on Lapin läänin kuuluvassa kunnassa tai Kuusamon, Taivalkosken, Pudasjärven, Suomussalmen, Puolangan, Vaalan, Ristijärven, Paltamon, Kajaanin, Sotkamon, Vuolijoen, Hyrynsalmen tai Kuhmon kunnassa, on oikeus metsästää kotikunnan alueella valtion omistamilla mailla (ML 2:8 §). Muulla kuin edellä mainituissa kunnissa asuva voi metsästää myös valtion mailla kyseisissä kunnissa, mutta silloin tämän on hankittava metsästyslupa. Metsästyslupa valtion alueelle annetaan maksua vastaan. Luvassa on yksilöitävät riistaeläimet ja metsästysaika. (ML 46 ja 47 §.)

3.3 Metsästyksen lainsäädäntö

Metsästystä on harjoitettava kestävän käytön periaatteiden mukaisesti. Riistaeläinkannat eivät saa vaarantua metsästyksen takia ja luontoa ei vahingoiteta tarpeettomasti. Tämän lisäksi eläimiä ei vaaranneta turhaan, eikä niille tuoteta tarpeetonta kipua. Riistaeläinkantojen uusiutumista on pyrittävä turvaamaan tarpeenmukaisella riistanhoidolla. Riistanhoidolla tarkoitetaan toimintaa, jolla säädellään riistaeläinkantoja niiden elinolosuhteet turvaamalla tai niitä parantamalla, taikka muulla tavalla lisätään, säilytetään tai parannetaan riistaeläinkantoja ja eri eläinkantojen tasapainoa. Metsästyksellä ei saa aiheuttaa vahinkoja tai vaaraa toiselle ihmiselle tai toisen omaisuudelle. (ML 3 § ja 20 §.)

Metsästystä ei voi harjoittaa mihin aikaan tahansa, vaan on otettava huomioon metsästyks- ja rauhoitusajat. Suomessa metsästyskausi alkaa elokuun ensimmäisenä päivänä, kun muun muassa pienpetojen kuten minkin, supikoiran ja ketun rauhoitusaika päättyy. Metsästysvuosi päättyy heinäkuun 31. päivä kun villisian metsästys päättyy. (Suomen riistakeskus: Metsästysajat, <https://riista.fi/metsastys/metsastysajat/>.) Metsästysajat saattavat vaihdella vuosittain, joten on tärkeää tarkastaa päivitettyt metsästysajat ennen metsälle lähtemistä (Pennanen 2008 s. 2).

Metsästyskortista ja ampumakoetodistuksesta on säädetty metsästyslaissa siten, että itse metsästyskortti ja ampumakoetodistus tai niiden jäljennös on oltava metsästäessä mukana ja esitettävä pyydetessä metsästyksenvälvoijalle (ML 22 §). Myös metsästysaseen niin sanottu kantolupa, eli lupatodistus on pyynnöstä esitettävä erävalvoijalle (AL 117 §). Valtion mailla metsästyksenvälvojana toimii poliisin, rajavartiolaitoksen tai tullin virkamies tai riistahoitoyhdistyksen metsästyksenvartija. Yksityisillä alueilla maanomistajalla taikka metsästysoikeuden haltijalla on oikeus valvoa metsästyslain noudattamista omalla alueellaan. (ML 63 ja 88 §.)

4 METSÄSTYSRIKOS

Tässä luvussa käsitellään metsästysrikoksen tunnusmerkistö ja käsitellään siihen liittyvää tahallisuutta. Lisäksi luvussa käsitellään metsästysrikosten tilastoja viime vuosilta ja metsästysrikoksiin liittyviä yleisiä asioita.

4.1 Metsästysrikoksen tunnusmerkistö

Metsästysrikoksesta ja törkeästä metsästysrikoksesta säädetään Rikoslain 48a luvussa, joka käsittelee luonnonvararikoksia.

Rikoslain 48a luku. 1 §

Joka tahallaan tai törkeästi huolimattomuudesta oikeudettomasti

- 1) *metsästää käyttäen metsästyslaissa (615/1993) kiellettyä pyyntivälinettä tai pyyntimenetelmää taikka vastoin metsästyslaissa säädettyä moottorikäyttöisen kulkuneuvon käytön rajoitusta,*
- 2) *metsästää vastoin metsästyslain tai sen nojalla annettua riistaeläimen rauhoitusta tai metsästyskieltoa tai -rajoitusta tai kiintiötä koskevaa säännöstä tai määräystä taikka ilman pyyntilupaa, hirvieläimen pyyntilupaa tai poikkeuslupaa tai, (11.3.2011/232)*
- 3) *aiheuttaa metsästäessään vaaraa tai vahinkoa ihmiselle tai toisen omaisuudelle taikka rikkoo yleisen turvallisuuden vuoksi annettua metsästystä koskevaa kieltoa tai rajoitusta,*
on tuomittava metsästysrikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

Metsästysrikoksen yritys ei ole rangaistavaa (Rikoslaki 48a:1 §).

Metsästysrikoksen tunnusmerkistö sisältää kolme eri tekotapatunnusmerkkiä, yläpuolella 1), 2) ja 3), joiden täyttyminen edellyttää, että teko on oikeudeton. Lainkohdan sovellettaavuus edellyttää, että kyseessä oleva toiminta on metsästystä. (HE 203/2001.)

Metsästysrikoksen ensimmäisen tunnusmerkistöteon tunnusmerkistön täyttävät teot on kirjoitettu metsästyslain 4. luvussa (HE 203/2001; ML Luku 4). Metsästyslaissa on säädetty moottorikäyttöisen kulkuneuvon rajoitus 32 §. Riistaeläintä ei saa pyyntitarkoituksessa hätyyttää tai jäljestää ilma-aluksella tai maalla kulkevalla moottorikäyttöisellä kulkuneuvolla, eikä veneellä tai aluksella. Maalla kulkevasta moottorikäyttöisestä kulkuneuvosta, aluksesta, veneestä tai ilma-aluksesta eikä niiden suojasta tai välittömästä läheisyydestä pysäyttämisen jälkeen sataa metriä lähempänä saa ampua riistaeläintä. Metsästysaseiden on myös kuljetuksen aikana oltava lataamattomana suojuksessaan. Edellä mainitut eivät koske

sitä, kun lopetetaan haavoittunutta riistaeläintä merialueella aluksesta tai veneestä moottorin käydessä. (ML 32 § ja 35 §.)

Metsästyksessä yleisesti kielletyt pyyntivälineet ja pyyntimenetelmät löytyvät metsästyslain 33 §:stä. Kiellettyjä pyyntivälineitä ja menetelmiä ovat: 1) räjähteet; 2) myrkyt ja myrkytetyt tai tainnuttavaa ainetta sisältävät syötit; 3) tainnuttavat ja tappavat elektroniset laitteet ja sähkölaitteet; 4) yöammuntaa varten tarkoitetut tähtäyslaitteet, jotka elektronisesti suurentavat tai muuttavat kuvaa; 5) keinotekoiset valonlähteet ja kohteita valaisevat laitteet sekä peilit ja muut häikäisevät laitteet; 6) linnunliimat, lintuverkot ja koukut; 7) toimintavaltaaan automaattiset aseet sekä sellaiset itselataavat aseet, joiden lippaaseen mahtuu enemmän kuin kolme patruunaa; 8) kaasun tai savun avulla pyydystäminen tai tappaminen; 9) elävien eläinten käyttö houkuttimena; 10) haudat ja ansat, joihin on sijoitettu ampumase tai keihäs tai muu näihin verrattava väline, sekä muut vastaavanlaiset pyyntilaitteet, jotka ovat ihmisille tai kotieläimille vaarallisia; 11) raudat, jotka eivät tapa heti; 12) varsi-jousi tai sitä vastaava jousiase; 13) keihäs, vipukeihäs, harppuuna tai muu niitä vastaava ase; 14) puhallusputki; 15) ääntä synnyttävä koneellinen laite. Lisäksi pykälässä rajoitetaan lyijyhaulien käyttö metsästäessä vesilintuja. (Metsästyslaki 4:33 §.)

Metsästysrikoksen toisen tunnusmerkistön oikeudenvastaiset teot täytyvät, kun metsästetään vastoin metsästyslain tai sen nojalla annettua riistaeläimen rauhoitusta tai metsästyskieltoa tai metsästysrajoitusta tai kiintiötä koskevaa säännöstä tai määräystä taikka ilman pyyntilupaa, hirvieläimen pyyntilupaa tai poikkeuslupaa. (RL 48a 1 §.) Metsästyslain 5. luvussa säädetään riistaeläinten rauhoituksesta. Metsästyslain 37 §:n mukaisesti, jos riistaeläimen kannan säilymisen tai riistaeläinlajin häiritsemättömän lisääntymisen turvaaminen sitä edellyttää, riistaeläinlaji on rauhoitettava määräajaksi tai toistaiseksi. Riistaeläintä ei saa metsästää tai vahingoittaa soidinaikana eikä soidinta, pesintää tai poikasia saa häiritä. Rauhoitettavista riistaeläinlajeista ja niiden rauhoitusajoista säädetään valtioneuvoston asetuksessa. (ML 5: 37 §.) Riistaeläinten yleiset rauhoitusajat on lueteltu Metsästysasetuksen 24 §:ssä. On huomioitava, että metsästysasetuksen 25 §:n ja 25a §:n mukaan myös rauhoittamattomat eläimet ovat rauhoitettuja erikseen määritettynä aikana. (MA 24 §, 25 §, 25a §.) Riistaeläinten metsästystä rajoitetaan erilaisilla rajoituksilla, kielloilla, saaliskiintiöillä ja lupajärjestelyillä. (Tolvanen 2014, s. 1007). Metsästyslain 38 §:n mukaan riistaeläimen kannan vaarantuessa sen esiintymisalueella tai osalla esiintymisaluetta, voidaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella kyseisen riistaeläinlajin metsästys kieltää tai rajoittaa

sitä. Rangaistavaa on myös riistahoitoyhdistyksen metsästyslain 38 §:n 1 momentin nojalla antamien alueellisten metsästyskieltojen tai -rajoitusten ja metsästystä rajoittavan kiintiön rikkominen. (HE 203/2001, Luku 2.1.) Metsästyslain 37 §:n 3. momentin mukaan susi, karhu, saukko, ahma, ilves ja kirjohylje ovat rauhoitettuja aina (ML 37 § 3. momentti). Metsästyslain 26 §:n mukaan kuusipeuran, saksanhirven, japaninpeuran, hirven, valkohäntäpeuran ja metsäpeuran metsästyksen on oltava Suomen riistakeskuksen myöntämä pyyntilupa (ML 26 §).

Metsästysrikoksen kolmannen tunnusmerkistön täyttävät tekotavat on kirjattu metsästyslain kolmanteen lukuun (HE 203/2001). Metsästyslain 20 §:ssä on säädetty metsästyksen yleisistä vaatimuksista, ja kolmannessa momentissa edellytetään, ettei metsästyksellä aiheuteta vaaraa tai vahinkoa ihmiselle tai toisen omaisuudelle (ML 20 §). Metsästyslain 25 §:ssä on rajoituksia alueille, joilla metsästystä saa harjoittaa. Eläintä ei saa ampua 150 metriä lähempänä asuttua asuntoa ilman asunnon omistajan tai haltijan lupaa. Eläintä ei saa myöskään etsiä pihasta tai puutarhasta, eikä viljelyksillä saa kulkea metsästystarkoituksessa, jos satoa ei ole korjattu. Riistaeläintä ei myöskään saa ampua yleiselle tielle tai rautatielle taikka tällaisen tien yli. Ampuja ei myöskään saa ampua riistaeläintä ollessaan yleisellä tiellä tai rautatiellä. Lisäksi metsäkanalintua ei saa ampua sen tai ampujan ollessa yksityisellä tiellä. (ML 25 §.) Metsästyslain 23 §:n perusteella Aluehallintovirasto voi turvallisuusperusteella rajoittaa metsästystä alueella määrääjäksi. Aluehallintovirasto on esimerkiksi kieltänyt turvallisuusperusteisesti metsästyksen sellaisilla alueilla, joilla on merkittävästi matkailua ja retkeilyä, mutta alueella on myös kuntalaisilla metsästyslain 8 §:n mukainen oikeus metsästää valtion mailla. (ML 23 §.)

Metsästysrikoksen syyksiluettavuus edellyttää tekijältä tahallisuutta tai törkeää huolimattomuutta (RL 48a:1 §). Tahallisuuden arvostelussa mietitään tekijän näkökulmasta sitä, että mitä hän on mieltänyt ja tahtonut tekohetkellä. Tahallisuus luokitellaan lainsäätäjien teksteissä eri asteisiin, jotka ovat tarkoitustahallisuus, varmuustahallisuus ja rajatapaukset, eli niin sanottu tahallisuuden alin aste. Tarkoitustahallisuudesta (dolus determinatus) puhutaan silloin, kun tekijän nimenomaisena tarkoituksena on rikoksen tunnusmerkistön toteuttaminen, esimerkiksi hirven tappaminen ilman lupaa tai luvattomalle alueelle. Sellaisesta tapauksesta, jossa tekijä on mieltänyt seurauksen varmuudella syntyvän, vaikka se ei ole ollut hänen varsinainen tavoitteensa, puhutaan varmuustahallisuuden (dolus directus) täyttävänä tekona. Tahallisuuden alin aste (dolus eventualis), jossa tekijä ei tavoittele seurauksen ai-

heuttamista, eikä myöskään pidä sen syntymistä varmana, mutta kuitenkin mieltää sen toimintansa enemmän tai vähemmän todennäköiseksi seuraukseksi. Viimeksi mainitulla asteella liikutaan jo tahallisuuden ja tuottamuksen rajamailla. (Virolainen, 2013.)

4.2 Yleistä metsästysrikoksista

Metsästysrikoksia pidetään yleensä hieman vähäpätöisinä rikoksina, koska rikoksen kohteena on eläin (Vänskä, 2005, s. 4). Tavanomaisten Suomessa tapahtuneiden metsästysrikosten keskiarvo on 269 metsästysrikosta/vuosi ajalta 1997–2017 (Polstat 21.3.2018). Luku on tavanomaisiin rikoksiin suhteutettuna pieni. Tämä luku kertoo vain poliisin tietoon tulleet rikokset ja onkin todennäköistä, että arviolta vain noin 10 % metsästysrikoksista tulee poliisin tietoon loppujen jäädessä piilorikollisuudeksi. Metsästystä harjoitetaan yleensä syrjäisillä, lähes asumattomilla alueilla, joten on epätodennäköistä, että tapahtuman on näkemässä ulkopuolinen henkilö, joka voisi toimia todistajana. Lisäksi Vänskän tutkimuksessa mainitaan, että rikosilmoitusten perusteella metsästysrikokset ajoittuvat yleisimmin sunnuntai-iltaan ja alkuviikkoon, joka osaltaan myös vaikuttaa siihen, että tapahtumaa ei ole kukaan näkemässä. Vilkkain ajankohta on alkukesästä loppusyksyyn. (Vänskä, 2005, s. 18–19.)

Suomessa tapahtuvat metsästysrikokset painottuvat Lapin, Oulun ja Itä-Suomen alueille. Näillä alueilla poliisi kirjaa vuosittain 53 rikosilmoitusta metsästysrikos-nimikkeellä. Lounais-Suomen, Pohjanmaan, Sisä-Suomen ja Hämeen alueilla vastaava luku on vuosittain keskiarvoltaan 18,4. Itä-Uusimaan, Kaakkois-Suomen ja Länsi-Uusimaan alueella metsästysrikoksista poliisi on kirjannut rikosilmoituksen keskimäärin 6,7 kertaa vuodessa. Helsingin ja Ahvenanmaan alueilla on kirjattu viimeisen kymmenen vuoden aikana yhteensä 9 ilmoitusta metsästysrikoksista. (Polstat, 21.3.2018.)

METSÄSTYSRIKOKSET POLIISILAITOKSITTAIN SUOMESSA 2007 - 2017													
Vuosi	Helsinki	Itä-Uusimaa	Kaakkois-Suomi	Länsi-Uusimaa	Häme	Sisä-Suomi	Pohjanmaa	Lounais-Suomi	Itä-Suomi	Oulu	Lappi	Ahvenanmaa	Summa
2007	0	5	2	3	16	21	18	19	55	57	53	2	251
2008	0	11	3	3	8	17	24	22	44	61	59	0	252
2009	1	10	10	5	18	27	23	31	57	53	74	0	309
2010	0	3	1	4	8	17	17	23	52	60	68	0	253
2011	0	4	6	10	7	18	16	14	51	74	66	0	266
2012	0	4	9	10	4	21	20	18	35	56	47	0	224
2013	0	4	8	9	10	27	13	23	47	58	36	1	236
2014	2	6	13	15	7	25	18	22	59	51	22	0	240
2015	2	4	6	4	10	18	16	26	51	58	26	1	222
2016	0	6	6	9	8	18	8	17	22	35	21	0	150
2017	0	3	3	4	9	13	10	14	26	33	26	0	141
YHT	5	60	67	76	105	222	183	229	499	596	498	4	2544

(Punaisella on korostettu sarakkeiden korkein luku.)

Metsästysrikoksen yleisimpiä seurauksia ovat sakko- tai vankeustuomion lisäksi yleensä metsästyskielto ja tekovälineen, esimerkiksi haulikon tai kiväärin, tuomitseminen valtiolle menetetyksi. Metsästyskiellot ovat olleet vuosien saatossa varsin maltillisen pituisia. Vuonna 2008 metsästyskiellon keskimääräinen pituus oli yksi vuosi ja kuusi kuukautta. (HE 221/2010.) Metsästysrikoksesta tuomittava henkilö, joka on toiminnallaan osoittanut piittaamattomuutta lakia ja säännöksiä kohtaan, voidaan määrätä metsästyskieltoon vähintään yhdeksi ja enintään viideksi vuodeksi. (RL 48a 6 §).

5 ESITUTKINTA JA PAKKOKEINOT

Tutkimuksessani tutkitaan metsästysrikoksen tunnusmerkistön ilmenemistä esitutkinnassa, joten mielestäni on aiheen kannalta oleellista kertoa esitutkinnasta ja pakkokeinoista, sekä niihin liittyvistä lainsäädännöistä Suomessa. Kappaleessa kerrotaan Suomessa toimitettavasta esitutkinnasta ja pakkokeinoista sekä niihin liittyvistä lainsäädännöistä ja periaatteista niiltä osin, kun näen tutkimukseni kannalta tärkeäksi.

5.1 Esitutkintaperiaatteet

Esitutkinlain 4. luvussa säädetään esitutkinnassa huomioitavista periaatteista. Periaatteilla ei ole itsenäistä merkitystä, vaan ne ovat lainsäätäjiltä tulleita tulkinta- ja toimintaohjeita

esitutkintaviranomaisille, jotka on huomioitava käytettäessä esitutkinta- ja pakkokeinolaissa säädettyjä toimivaltuuksia. Periaatteiden vaikutusta ei voida etukäteen tietää, koska niiden vaikutukset ovat tapauskohtaisia. (Helminen ym., 2012, s. 87 – 88.)

5.1.1 Tasapuolisuusperiaate

Esitutkintalain 4. luvun 1 §:ään on kirjattu tasapuolisuusperiaate, josta on käytetty myös termiä objektiviteettiperiaate. Esitutinnan ”kultaiseksi säännöksi” tituleeratun periaatteen mukaan on esitutkinnassa osallisena olevia kohdeltava puolueettomasti ja tasapuolisesti. Tasapuolisuusperiaatteen mukaan on selvitettävä ja otettava huomioon sekä rikoksesta epäiltyä vastaan sekä hänen puolestaan vaikuttavat seikat. Lähtökohtana on, että rikoksen tutkijalla ei ole ennakkokäsitystä henkilön syyllisyydestä tutkittavaan rikokseen. (Helminen ym. 2012, 90–91.)

5.1.2 Syyttömyysolettama

Esitutkintalain 4. luvun 2 §:ssä on säädetty syyttömyysolettama. Syyttömyysolettaman tarkoituksena on, että rikoksesta epäiltyä henkilöä on kohdeltava esitutkinnassa syyttömänä, kunnes hänen syyllisyytensä on näytetty laillisesti toteen. Epäillyn tai syytetyn syyllisyydestä ei saa esittää oikeudettomia vihjauksia, koska osa syytteistä jää näyttämättä tai osoittautuu vääriksi. Syyttömyysolettamalla siis suojataan syytetyn tai rikoksesta epäillyn mainetta. (ETL 4:2 §.)

5.1.3 Oikeus olla myötävaikuttamatta rikoksensa selvittämiseen

Itsekriminointisuojaanakin tunnettu periaate on säädetty ETL 4. luvun 3 §:ssä ja se on osa oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin perustekijöitä. Itsekriminointisuoja mahdollistaa sen, että rikoksesta epäillyn ei tarvitse lausua esitutkinnassa mitään, eikä hänellä ole totuudessapysymisvelvollisuutta. Esitutinnan lähtökohtana on kuitenkin, että epäilty antaa selvitystä omasta vapaasta tahdostaan. (ETL 4:3 §.)

5.1.4 Suhteellisuusperiaate

Suhteellisuusperiaate on säädetty Esitutkintalain 4. luvun 4 §:ssä. Tämän periaatteen tarkoituksena on turvata, että esitutkintatoimenpiteen ja siitä aiheutuvan henkilön oikeuksiin

puuttumisen on oltava puolustettavissa selvitetävään rikokseen suhteutettuna, selvitetävän rikoksen selvittämistarpeeseen sekä toimenpiteiden kohteena olevan henkilön ikään, terveyteen ja muihin häneen liittyviin seikkoihin. Käytännössä tällä tarkoitetaan, että esitutkintatoimenpiteissä on otettava huomioon rikoksen vakavuus, mutta on myös huomioitava esimerkiksi rikoksella aiheutetun vahingon suuruus. Suhteellisuusperiaate liittyy vähimmän haitan periaatteeseen erittäin läheisesti. (ETL 4:4 §.)

5.1.5 Vähimmän haitan periaate

ETL 4. luvun 5 §:n kirjattu vähimmän haitan periaate tarkoittaa, että esitutkinnan kohteena olevalle henkilölle ei saa aiheutua esitutkintatoimenpiteistä enempää haittaa tai vahinkoa kuin on tarpeellista. Esitutkinnassa ei myöskään saa puuttua kenenkään oikeuksiin enempää kuin on välttämätöntä esitutkinnan suorittamiseksi (ETL 4:5 §). Tämä periaate rajoittaa erityisesti pakkokeinojen käyttöä, mutta koskee esitutkintaa esimerkiksi kuulustelujen kannalta. Hyvänä esimerkkinä toimii, että puhelinkuulustelua tulisi käyttää mahdollisuuksien mukaan, jos kuultavalla on pitkä matka poliisiasemalle. Pakkokeinoja kuten takavarikko, pidättäminen ja vangitseminen tämä periaate koskee mm. siten, että pakkokeino on kumottava niin pian kuin on mahdollista, tai kun edellytyksiä sen jatkamiselle ei enää ole. (Helminen ym. 2012, s. 98–99.)

5.1.6 Hienotunteisuusperiaate

Hienotunteisuusperiaatteen mukaan esitutkinnan asianosaisia ja esitutkintaan osallistuvia on kohdeltava hienotunteisesti (ETL 4:6 §). Periaate koskee kaikkia esitutkintaan osallistuvia henkilöitä. Periaatteen tarkoituksena on muun muassa, että pyritään suorittamaan esitutkinta siten, etteivät henkilöt leimaudu toimenpiteiden perusteella epäilynalaisiksi, esitutkinnan osallisia kohdellaan oikeuden mukaisesti ja heidän ihmisarvoaan kunnioittavasti. Lisäksi on pyrittävä suojaamaan asianosaisia haitalliselta julkisuudelta. (Helminen ym. 2012, 99–100.)

5.2 Esitutkinta ja sen suorittaminen

Suomessa esitutinnan suorittavia viranomaisia ovat poliisi-, tulli-, rajavartiolaitos- ja sotilasviranomaiset, siten kuten erikseen jokaiselle taholle annetuissa laeissa määrätään. Näiden tahojen lisäksi esitutkintaan osallistuu myös syyttäjä (ETL 2:1 §).

Esitutkintaa johtaa tutkinnanjohtaja, joka on pidättämiseen oikeutettu virkamies, eli POV. Pidättämiseen oikeutettuja virkamiehiä ovat Pakkokeinolain 2 luvun 9 §:n mukaisesti esimerkiksi rikosylikomisario, ylikomisario ja komisario. Lisäksi POV voi olla Tullin tai Rajavartiolaitoksen virkamies, jolla on POV-oikeudet. Pidättämiseen oikeutetuista Puolustusvoimien virkamiehistä säädetään erikseen omassa laissa. (PKL 2:9 §.)

Esitutkinnassa selvittävät asiat on säädetty Esitutkintalain 1. luvun 2 §:ssä.

Esitutkinnassa selvitetään:

- 1) *Asian laadun edellyttämällä tavalla epäilty rikos, sen teko-olosuhteet ja siitä saatu hyöty, asianosaiset sekä muut syyteharkintaa ja rikoksen johdosta määrättävää seuraamusta varten tarvittavat seikat;*
- 2) *mahdollisuudet rikoksella saadun omaisuuden palauttamiseksi ja rikoksen johdosta tuomittavan menettämisseuraamuksen tai asianomistajalle tulevan vahingonkorvauksen täytäntöönpanemiseksi;*
- 3) *asianomistajan yksityisyysoikeudellinen vaatimus, jos hän oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain (689/1997) 3. luvun 9 §:n nojalla on pyytänyt syyttäjää ajamaan hänen vaatimustaan; ja*
- 4) *suostuuko asianomistaja ja aikooko rikoksesta epäilty suostua asian käsittelemiseen käräjäoikeudessa oikeudenkäynnistä rikosasioissa annetun lain 5a luvussa tarkoitetussa kirjallisessa menettelyssä.*

Esitutkinnassa asia on valmisteltava siten, että syyteharkinta ja asianosaisten etujen valvominen voidaan suorittaa asianmukaisesti ja että todistelu voidaan pääkäsittelyssä ottaa vastaan yhdellä kertaa, tai asia voidaan ratkaista kirjallisessa menettelyssä. (ETL 1:2 §.)

5.3 Pakkokeinot

Pakkokeinojen käyttöön ja käytön edellytyksiin sovelletaan pakkokeinolaki, jollei muualla laissa säädetä toisin (PKL 1:1 §). Pakkokeinoilla tarkoitetaan toimenpiteitä, joilla puututaan yksilön lailla suojattuihin oikeushyviin, jotta turvataan rikosprosessin häiriötön kulku ja varmistutaan, että esitutkinta saatetaan aineellisesti oikeaan lopputulokseen.

Pakkokeinojen käytön edellytyksenä on, että on tapahtunut rikos tai epäilty rikos. Pakko-keinojen tarkoituksena voi olla esimerkiksi rikoksesta epäillyn tai syytetyn pakenemisen estäminen, todisteiden talteen ottaminen, rikoksella saadun hyödyn poisottaminen tai estää rikollisen toiminnan jatkamista. (Helminen ym., 2012, s. 659.)

5.4 Pakkokeinolain periaatteet

Tässä kappaleessa käsitellään pakkokeinojen käytössä huomioitavia periaatteita, jotka on kirjattu pakkokeinolakiin.

5.4.1 Suhteellisuusperiaate

Pakkokeinon käyttämisen osalta suhteellisuusperiaatteella tarkoitetaan, että pakkokeinon tulee olla järkevässä suhteessa tutkittavana olevan rikoksen laatuun ja suuruuteen. Pakko-keinolaissa kyseinen periaate on huomioitu siten, että pakkokeinoihin on asetettu edelly-tyksiä, joiden on täytyttävä ennen kuin pakkokeinoja käytetään. Käytännössä on myös huomioitava rikoksen vakavuusaste siten, että ei käytetä esimerkiksi pidättämistä tai van- gitsemista, jos tutkittavan oleva rikos on niin lievä, että siitä tulee todennäköisesti tuomit- tavaksi pelkkä sakko. (Helminen ym., 2012, s. 97.)

5.4.2 Vähimmän haitan periaate

Pakkokeinojen käytössä vähimmän haitan periaate sisältää sen, että pakkokeinojen kohtee- na olevalle henkilölle aiheutetaan mahdollisimman vähän haittaa ja vahinkoa. Pakko-keino- ja ei myöskään ajallisesti tule ulottaa sen pidemmälle kuin sen tarkoituksen saavuttaminen edellyttää.

Pakkokeinolaissa on useita sellaisia säännöksiä, jotka ilmentävät kyseistä periaatetta. Pi- dättäminen, vangitseminen ja matkustuskielto on säädetty siten, että pakkokeino on kumot- tava heti, kun edellytyksiä sen jatkamiseen ei enää ole.

Kotietsinnän suorittamisesta on säädetty siten, ettei sillä saa aiheuttaa haittaa tai vahinkoa enempää kuin on välttämätöntä. (Helminen ym., 2012, s. 98–99.)

5.4.3 Hienotunteisuusperiaate

Pakkokeinolain 1:4 § hienotunteisuusperiaatteesta on säädetty: *pakkokeinoja käytettäessä on vältettävä aiheettoman huomion herättämistä ja toimittava muutenkin hienotunteisesti.* (PKL 1:4 §).

Pakkokeinojen käytön kohteena olevia on kohdeltava asianmukaisesti. Esimerkiksi henkilöön kohdistuvassa etsinnässä on häveliäisyyden noudattaminen huomioitava. (Helminen ym., 2012, s. 100.)

5.5 Metsästysrikosten tutkinnassa käytettävät pakkokeinot

Tässä luvussa käsitellään metsästysrikoksen tutkinnan yhteydessä käytettäviä pakkokeinoja. Pakkokeinoja käytetään eri metsästysrikostapauksissa eri tavoin, joten kaikkia mahdollisia pakkokeinoja ei toimiteta välttämättä kaikissa tapauksissa.

5.5.1 Takavarikko

Takavarikko-pakkokeinosta säädetään Pakkokeinolain 7. luvussa (PKL 7. luku). Takavarikko on pakkokeino, jolla esine, omaisuus tai asiakirja otetaan viranomaisen haltuun tai erotetaan muutoin haltijansa määräysvallan alta, koska kyseessä voi olla todiste, se voi olla joltakin rikoksella viety tai se voidaan tuomita valtiolle menetetyksi (Helminen ym. 2014, s. 897). Myös datamuodossa olevaan tietoon tai asiakirjaan voidaan kohdistaa takavarikko-pakkokeino (PKL 8:1 §). Takavarikoimisen edellytyksenä on, että on tapahtunut rikos tai on ainakin syytä olettaa sen tapahtuneen. Takavarikosta ei kuitenkaan ole mitään epäillyn rikoksen enimmäisrangaistus edellytystä, kuten lähes kaikissa muissa pakkokeinoissa on. (Helminen ym. 2012, s. 903.)

Takavarikoimisesta päättää pidättämiseen oikeutettu virkamies. Poliisimies saa rikoksesta epäillyn kiinniottamisen tai etsinnän yhteydessä ottaa haltuun esineen, omaisuuden tai asiakirjan ilman POV:n määräystäkin. Asiasta on kuitenkin viipymättä ilmoitettava POV:lle, joka päättää onko esine, omaisuus takavarikoitava tai asiakirja jäljennettävä. (PKL 7:8 §.)

5.5.2 Paikkaan kohdistuva etsintä

Pakkokeinolain 8 luvussa säädetään paikkaan kohdistuvista etsinnöistä, joita ovat kotietsintä sekä paikanetsintä. Kotietsintä voi olla joko yleinen tai erityinen kotietsintä. Yleisellä kotietsinnällä tarkoitetaan rikoslain 24 luvun 11 §:ssä tarkoitettua kotirauhan suojaamassa paikassa suoritettua etsintää. Erityisellä kotietsinnällä tarkoitetaan etsintää sellaisessa tilassa, jossa etsinnän kohteeksi on syytä olettaa joutuvan tietoa, josta oikeudenkäymiskaaren 17 luvussa olevien säädösten mukaan on velvollisuus tai oikeus kieltäytyä todistamasta ja johon ei saa kohdistaa pakkokeinolain 7 luvun 3 §:n mukaista takavarikkoa tai asiakirjan jäljentämistä (PKL 8:1 §). Paikanetsinnällä tarkoitetaan etsintää, joka toimitetaan muussa kuin aikaisemmin tässä kappaleessa mainituissa paikoissa, vaikka siihen ei ole yleistä pääsyä tai yleinen pääsy siihen on rajoitettu tai estetty etsinnän toimittamisajankohtana, taikka jonka kohteena on kulkuneuvo (PKL 8:1 § 3).

Yleinen tai erityinen kotietsintä saadaan toimittaa rikoksen epäillyn hallinnassa olevassa paikassa kun on syytä epäillä rikoksesta, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta, tai jos selvittävänä ovat yhteisösakon tuomitsemiseen liittyvät seikat, ja etsinnässä voidaan olettaa löytyvän tutkittavaan rikokseen liittyvä pakkokeinolain 7 luvun 1 §:n mukainen takavarikoitava esine, omaisuus, asiakirja tai tieto, pakkokeinolain 7 luvun 2 §:n mukainen jäljennettävä asiakirja, vakuustakavarikkoon määrättävä omaisuus tai seikka, jolla voi olla merkitystä rikosasian selvittämisessä. Paikassa, joka ei ole rikoksesta epäillyn hallinnassa voidaan kotietsintä suorittaa vain, jos rikos on tehty siellä tai epäilty on otettu siellä kiinni taikka jos muuten voidaan erittäin pätevin perustein olettaa, että etsinnässä löytyy esine, omaisuus, asiakirja, tieto tai seikka. (PKL 8:2 §.) Paikanetsintä saadaan toimittaa, kun voidaan olettaa löytyvän tutkittavaan rikokseen liittyvä esine, omaisuus, asiakirja, tieto tai seikka, jolla on merkitystä rikoksen selvittämisessä (PKL 8:4 §).

Yleisen kotietsinnän ja paikanetsinnän toimittamisesta päättää yleensä pidättämiseen oikeutettu virkamies, mutta poliisimies saa ilman POV:n lupaa suorittaa yleisen kotietsinnän ja paikanetsinnän, jos on voitu verekseltään seurata rikoksen tekemistä tai kun etsinnän suorittaminen on asian kiireellisyyden vuoksi välttämätöntä. Paikkaan kohdistuvista etsinnöistä on säädetty muitakin menettelysäännöksiä Pakkokeinolain 8 luvussa. (PKL 8:15 §.)

5.5.3 Laite-etsintä

Pakkokeinolain 8 luvussa säädetyllä laite-etsinnällä tarkoitetaan etsintää, joka kohdistuu tietokoneeseen, telepäätelaitteeseen tai muuhun vastaavaan tekniseen laitteeseen tai tietojärjestelmässä olevaan tietosisältöön (PKL 8:20 §). Laite-etsinnän edellytyksenä on syytä epäillä tapahtuneen rikos, josta säädetty ankarin rangaistus on vähintään kuusi kuukautta vankeutta, tai selvitettävänä ovat yhteisösakon tuomitsemiseen liittyvät seikan ja etsinnällä voidaan olettaa löytyvän tutkittavana olevaan rikokseen esine, omaisuus, asiakirja, tieto tai jäljennettävä asiakirja (PKL 7:1 §; PKL 8:21 §). Laite-etsintää käytetään nykyisin paljon metsästysrikosten tutkinnassa, koska muun muassa koirilla käytettävät GPS-pannat, lähetävät riistakamerat ja matkapuhelimilla käytettävien karttasovellusten käyttö on yleistynyt (<https://yle.fi/uutiset/3-6885300>).

Poliisimies saa laite-etsinnän toimittamista varten ottaa teknisen laitteen haltuunsa, mutta se on palautettava etsinnän jälkeen ilman aiheetonta viivytystä. Mikäli laitetta ei voida palauttaa viivytyksettä se on takavarikoitava (PKL 8:22 §). Laite-etsinnästä päättää POV (PKL 8:29 §).

6 ESITUTKINTAPÖYTÄKIRJOJEN TULKINTA

6.1 Tutkimusaineisto

Tutkimusaineistoni koostuu esitutkintapöytäkirjoista, joissa nimikkeenä on metsästysrikos tai tuomiona on tullut metsästysrikos. Pöytäkirjat ovat Lapin poliisilaitoksen ja Itä-Suomen poliisilaitoksen alueelta. Aiheen tarkastelussa käytän hyväksi myös rikosasioihin liittyviä syyttäjien haastehakemuksia ja tuomioistuimien tuomiolauselmia.

6.2 Esitutkintapöytäkirja 1.

Esitutkintapöytäkirja 1 käsittelee Rovaniemellä 24.9.2011 ilmi tullutta metsästysrikosta ja luvaton pyyntiä. Tapahtuma tuli poliisin tietoon, kun silminnäkijä ilmoitti poliisille tapahtumasta, jossa yleiseltä tieltä käsin auton vierestä ammuttiin metso tien viereiselle metsäalueelle. Ampujan seurassa oli kaksi muuta ihmistä. Esitutkintapöytäkirjassa on kolme liitettä: valokuva liite tapahtumapaikalta ja kaksi karttaa alueesta. Esitutkinnassa takavarikoitiin metso, joka epäiltiin metsästysrikoksella pyydytyksi.

6.2.1 Tapauksen esittely

Esitutkinnassa kuultiin asianomistajan edustaja A, kaksi rikoksesta epäiltyä B ja C ja kuusi todistajaa D, E, F, G, H ja J. Silminnäkijätodistajina olevia D:tä ja E:tä kuultiin esitutinnan aikana kolme kertaa. Tapahtumien kulku ilmeni parhaiten todistajien ja rikoksesta epäiltyjen kuulusteluista. Rikoksesta epäiltyjen ja todistajien kuulustelukertomukset olivat hyvin ristiriitaisia. Tämä johtui mahdollisesti siitä, että rikoksesta epäillyt kiistivät teot ja syyllisyytensä rikoksiin. Tekotapana metsästysrikoksessa oli ollut yleiseltä tieltä ampuminen, ja lisäksi ampuminen tapahtui moottorikulkuneuvon välittömästä läheisyydestä.

Ilmoitustietojen ja todistajakuulustelujen perusteella asiassa on syytä epäillä rikoslain 48a:1 § 2 kohdan mukaista metsästysrikosta ja metsästyslain 10:76 §:n mukaista luvatonpyyntiä. Metsästyslain 32 §:n mukaan riistaeläintä ei saa ampua moottorikäyttöisestä ajoneuvosta, eikä sen suojasta tai välittömästi pysäyttämisen jälkeen sataa metriä lähempänä moottorikäyttöistä ajoneuvoa. (ML 32 §). Tapauksen mukainen menettely rikkoo myös metsästyslain 25 §:ssä määrättyä rajoitusta siitä, että metsäkanalintua ei saa ampua sen tai ampujan ollessa yleisellä tai yksityisellä tiellä. (ML 25§).

Asianomistajan edustajan A:n kuulustelussa selvisi, että tämä oli kuullut laukauksen, jonka johdosta oli lähtenyt autollaan ajamaan ja huomannut miesporukan tienvarressa, mm. B, D ja E olivat paikalla. Hän oli kuullut paikalla olleilta miehiltä, että kyseiseen paikkaan on tieltä ammuttu metsäkanalintu. Tutkittuaan paikkaa myöhemmin tarkemmin hän oli havainnut, että edustamansa perikunnan metsäpalstalla tienvarressa oli runsaasti metson höyheniä. AO:n edustaja A vaati tekijälle rangaistusta, mutta kertoi ettei AO:lla ole korvausvaatimuksia asiassa.

Rikoksesta epäiltyjen kuulusteluissa molemmat kiistivät syyllistyneensä mihinkään rikokseen asiassa. Molemmat myös kertoivat, että lintua ei ammuttu tielle, vaan B jätettiin siihen kohtaan, jonka jälkeen tämä poistui metsään ja ampui linnun vasta sieltä. B:n omien sanojen mukaan hän ampui linnun käveltyään arviolta 100 metriä autosta.

Todistajina kuultiin esitutinnan aluksi D ja E, jotka näkivät tapahtuman oman arvion mukaan noin 100 metrin päästä. Molemmat kertoivat yhtenevästi, että näkivät kun auto pysäh-

tyi, jonka jälkeen autosta ulos tuli B, joka haki haulikon takakontista, käveli muutaman askeleen ja ampui auton kulkusuunnassa tien vasemmalle puolelle metsään. Tämän jälkeen D ja E olivat menneet havaitsemansa auton luokse. Autossa oli ollut C ja K. B oli tullut metsästä kuolleen metson kanssa tielle.

Syyttäjältä tulleiden lisätutkintapyyntöjen johdosta tapaukseen kuultiin neljä todistajaa F, G, H ja J, minkä lisäksi aikaisempia D:n ja E:n kuulustelukertomuksia tarkennettiin kysymällä tarkentavia kysymyksiä heidän ja tapahtumapaikan välisistä etäisyyksistä, havainnontekomahdollisuuksista ja siitä, ketkä olivat tapahtumahetkellä olleet paikalla. Lisätutkintapyyntöjen johdosta kuullusta neljästä todistajasta F:stä, G:stä, H:sta ja J:stä kukaan ei kuitenkaan ollut nähnyt tapahtumaa, mutta F oli tullut juuri paikalle, kun B ”tuli linnun kanssa tielle, niin lintu vielä räpytteli siipiä”. Näytön kannalta tietysti G:n sekä H:n kertomukset tukevat muiden todistajien kertomuksia, koska ne ovat yhteneväisiä muiden todistajien kertoman kanssa. Tämän lisäksi G kertoi kuulusteluissa, että näki aamulla ohi ajaessaan tapahtumapaikan kohdalla tiellä metson.

Lisätutkinnan johdosta tarkemmin kuulustellut D ja E kertoivat kuulustelussa yksityiskohdan siitä, että ampujan mennessä hakemaan asettaan auton takaluukku oli jo valmiiksi avonainen. Tämän seikan varmistamiseksi esitutkinnassa oli kuultu tuotetekninen neuvoja, joka pystyi varmistamaan, että rikoksesta epäiltyjen käyttämässä autossa on ominaisuus takaluukun etäavaamiselle. Kyseisellä seikalla voi olla merkitystä pohdittaessa sitä, onko ajoneuvonkuljettaja syylistynyt rikokseen avustaessaan ampujaa. Pöytäkirjaan oli liitetty kopio kyseisen automallin ohjekirjasta, josta selviää takaluukun käyttötoiminnot ja se, että takaluukku on mahdollista aukaista kaukosäätimellä.

Esitutkintapöytäkirjan liitteenä olevassa valokuvaliitteessä on kuvia, joihin D oli asettanut auton sekä ampujaa kuvaavan henkilön tapahtumapaikalle siten kuin muistaa niiden olleen tapahtumahetkellä. Ensimmäinen kuva on otettu siitä kohtaa mistä D ja E olivat havaintonsa tehneet. Liitteenä on myös maastokartta, johon on merkitty paikka, minne epäillään linnun tulleen ammutuksi.

Rovaniemen käräjäoikeudesta saadun tuomiolauselman ja syytehakemuksen perusteella B on saanut sakkorangaistuksen metsästysrikoksesta, ja hänen käyttämänsä haulikko ja ri-

koksella saatu metso on tuomittu valtiolle menetetyksi. B on tämän lisäksi määrätty metsästyskieltoon.

6.2.2 Tunnusmerkistön ilmeneminen

Tapauksen esitutkinnassa tunnusmerkistö ilmeni todistajien kuulusteluista. Tekotapana oli metsäkanalinnun ampuminen yleiseltä tieltä, ilman maanomistajan lupaa sekä rikkoen moottorikäyttöisen kulkuneuvon käytön rajoitusta. Todistajien kuulustelukertomusten perusteella oli selvinnyt, että B oli auton vierestä tieltä ampunut haulikolla metson tienviereiselle metsäalueelle. Silminnäkijät kertoivat tapahtumien kulusta yhteneväisesti ja kertomusta tukee kolmen muun todistajan (F:n, G:n ja H:n) kuulustelukertomukset. On kuitenkin huomioitava, että F, G ja H eivät ole nähneet tapahtumia, vaan heidän kertomuksensa pohjautuu pääosin siihen, mitä ovat kuulleet tapahtumapaikalla.

Rikoksesta epäillyt kiistivät kuulusteluissa syyllistyneensä rikokseen, mutta he eivät pystyneet kertomaan aukotonta kertomusta, joka tukisi etenkin ampujan syyttömyyttä. Valokuvaliitteen rekonstruktio kuvilla pystyttiin osoittamaan, että havaintojen teko on mahdollista siltä etäisyydeltä ja henkilöerehtymisen vaara on olematon.

6.2.2.1 Tahallisuus

Kuulusteluissa epäillyt kiistivät syyllistyneensä rikokseen ja kertoivat, että metsoa ei ammuttu tielle vaan metsään, joten tahallisuudelle tieltä yksityiselle metsäalueelle ampumiseen ei varsinaisesti saatu selvitystä epäiltyjen kertomusten osalta. Ampuja on itse kuulusteluissa kertonut olleensa siinä luulossa, että hänellä on oikeus metsästää kyseisellä alueella. Epäilty myös myönsi ampuneensa metson tarkoituksella, vaikka kiistikin sen tapahtuneen tiellä.

Epäiltyjen kuulustelut on kirjattu kokonaan niin sanottuna vapaana kerrontana, jonka vuoksi ei pysty varmuudella sanomaan, onko epäillyille esitetty tarkentavia kysymyksiä. Tahallisuuden kannalta kuulustelukertomuksessa olisi hyvä näkyä, olivatko rikoksesta epäillyt tietoisia siitä, että kyseisellä kohtaa on yksityisalue missä he eivät saa metsästää. Lisäksi olisi hyvä näkyä, olivatko he ylipäänsä tietoisia, että metsäkanalintua ei saa tieltä ampua.

6.2.3 Esitutinnan arviointia

Esitutinnan kannalta huono asia on tietysti se, että paikalle ei koskaan saapunut partiota, joka olisi selvittänyt tapahtumien kulun alustavasti tapahtumapaikalla. Tapahtumapaikalla olisi saatu myös alustavat puhuttelut rikoksesta epäillyiltä, mikä olisi siltä osin voinut vaikuttaa heidän esitutkintakertomuksiinsa. Myös mahdolliset tapahtumapaikalta saatavat näytteet ja jäljet olisivat olleet tukena esitutkinnassa.

Tutkimusilmoituksen mukaan epäilty B oli puhelimessa myöntänyt poliisille tapahtuneen sattuneen tiellä/tien penkereellä. Ilmoituksessa ei yksilöity kenelle tämä tieto on kerrottu. Partion jäseniä ei kuulusteltu, joten seikalla ei käsittelyssä ole näyttöarvoa.

Kuulusteluissa on selvitetty hyvin tapahtumien kulku ja ajankohta. Lisäksi rikoksesta epäiltyjen kuulustelukertomukset on kirjattu vapaana kerrontana tarkasti. Epäiltyjen kuulusteluissa olisi mielestäni pitänyt kysyä tarkemmin perusteluja, miksi B päätti lähteä juuri siltä kohtaa metsälle, ja tiesikö hän alueiden rajoihin ja metsästysoikeuksiin liittyvistä seikoista, esimerkiksi siitä, ettei hänellä ollut metsästysoikeutta A:n edustaman perikunnan palstalle.

Tapahtumapaikalla on käyty myöhemmin ottamassa rekonstruktiovalokuvat. Kuvista saa selkeän kuvan tapahtuman kulusta ja tapahtumapaikasta. Lisäksi kuvasta on arvioitavissa havainnon tekoa etäisyyksien kannalta.

6.3 Esitutkintapöytäkirja 2.

Pöytäkirjassa käsitellään Rovaniemellä 14.09.2013 tapahtunutta metsästysrikosnimikkeellä kirjattua tapahtumaa. Tapahtuma tuli poliisin tietoon, kun B ilmoitti ampu-neensa koiransa haukuun näädän, jota oli luullut metsoksi. Tapahtumalla ei ollut muita silminnäkijöitä. B oli ilmoittanut asiasta Metsähallituksen erätarkastajalle, joka oli käynyt tapahtumapaikalla. Näätä otettiin takavarikkoon. Tapauksen esitutkinnassa kuulusteltiin rikoksesta epäilty, asianomistajan edustaja ja erätarkastaja todistajan asemassa. Pöytäkir-

jassa liitteenä on kartta, josta selviää tapahtumapaikka ja takavarikkopöytäkirjat aseesta sekä näädestä.

6.3.1 Tapauksen esittely

Tapahtumaan kuulusteltiin asianomistajana olevan Metsähallituksen edustaja A ja rikoksesta epäilty B, sekä todistajana erätarkastaja C.

Kuulusteluissa asianomistajan edustajalla A:lla ei ollut rikoksen suhteen vaatimuksia asiassa. Epäilty B kertoi tapahtumien kulun kattavasti. B:n isällä oli ollut tieto metsopoikueesta, joten he olivat päättäneet lähteä metsälle sinne suunnille. Ajaessaan autolla B oli havainnut tiellä kaksi poikametsäsoa. B oli ajanut noin 500 metriä niiden ohi ja lähtenyt koiransa kanssa metsään. Koira oli löytänyt teeren, jota oli lähtenyt seuraamaan. Teeren seuraamisen yhteydessä koira oli käynyt myös tiellä siinä kohtaa missä kaksi poikametsäsoa oli havaittu. Hetken kuluttua koira oli alkanut haukkua noin 300 metrin päässä tiestä, ja B:lle oli tullut mielikuva, että koira haukkuu toista poikametsäsoa. B kertoi, että oli mennyt haukulle ja ampunut kaulaansa kurottavaa lintua. Lintu oli tippunut vähän matkaa, mutta jäänyt puuhun oksalle. B huomasi, että olikin ampunut näättä, joka oli jäänyt haavoittuneena puuhun. B oli päättänyt lopettaa haavoittuneen näädän. B oli kotimatalla ilmoittanut erätarkastaja C:lle tapahtumasta. B ja C olivat käyneet myöhemmin paikalla hakemassa näädän ja jutelleet asiasta ajomatkan aikana. C kertoi kuulusteluissa B:n hänelle kertomat tiedot tapahtuneesta. Kyseinen kertomus oli yhtenäinen B:n kuulustelukertomuksen kanssa.

Näättä takavarikoitiin ja B:n käyttämä haulikko takavarikoitiin pakkokeinolain 4:1 §:n mukaan, koska tuomioistuimien voimassa olevien tuomien mukaan ne menetetyksi (PKL 4:1 §). Tuomioistuin kuitenkin päätti palauttaa B:n käyttämän aseiden oikeudenkäynnissä.

Rovaniemen käräjäoikeudelta saatujen tuomionlauselman ja syytehakemuksen mukaan, B tuomittiin sakkorangaistukseen metsästysrikkomuksesta. Takavarikossa ollut ase palautettiin hänelle. B:lle ei määrätty metsästyskieltoa.

6.3.2 Tunnusmerkistön ilmeneminen

Metsästysrikoksen tunnusmerkistö ilmenee rikoksesta epäillyn B:n kuulusteluista, eikä tapauksesta muuta ensikäden tietoa ollut saatavissa. Tekotapana oli näädän ampuminen sen ollessa rauhoitettu.

Kuulustelukertomuksessa tuli hyvin selväksi, kuinka hyvin epäilty oli yrittänyt varmistua eläimestä, jonka oli aikonut ampua. Kuulustelukertomuksen mukaan B oli lähestynyt haukkua noin 90 minuuttia ja tehnyt havaintoja puuhun katselukiikareilla. Ampumatilanteessa B oli virheellisesti luullut näädän häntää metson kaulaksi. Koska tapahtumasta ei ole todistusaineistoa, josta selviäisi muuta, ei kyseisessä tapauksessa täyty metsästysrikoksen tunnusmerkistö tahallisuuden osalta. Pohdittavaksi jää oliko B menetellyt huolimattomasti.

6.3.2.1 Tahallisuus

Tämä tapaus ilmentää hyvin sitä, että metsästysrikoksen täyttyminen edellyttää tahallisuutta tai törkeää huolimattomuutta. B kertoo, että oli koko tapahtuman ajan varma, että kyseessä on metso, eikä näättä. Vasta ammuttuaan hän huomasi eläimen olevan näättä. Esitutkinnassa ilmenevien tietojen perusteella kyseessä on erehdys. Epäillyn kertoman todenmukaisuutta ei kyseenalaista mikään, eikä poliisilla ole järkevää syytä epäillä kertomusta. Huolimattomuuden pohdintaan kuulusteluista selvisi hyvin se, kuinka huolella B oli yrittänyt varmistua kyseessä olevan metso. Kuulusteluista selviää, että B on kertonut lähestyvänsä haukkua 90 minuutta ja samalla yrittäen paikantaa eläintä kiikareilla.

6.3.3 Esitutinnan arviointia

Esitutkinnassa ei mielestäni ollut puutteita, kun otetaan huomioon teko ja tekijän omaaloitteinen ilmoitus tapahtuneesta. Muutenkin esitutkinta on mielestäni suhteutettu asian vakavuuteen nähden. Esitutkinnassa suoritettiin tapahtuman johdosta takavarikko näädän ja tekovälineenä olleen aseiden osalta. Esitutkinnassa epäillyn kuulustelukertomuksesta selviää, että teko ei ole ollut tahallinen. Tässä tapauksessa ei mielestäni ole syytä kyseenalaistaa epäillyn kertomusta, koska hän on itse ilmoittanut tapahtuneesta eikä tapahtumalla ole silminnäkijöitä.

Lapin käräjäoikeudelta saatujen tuomionlauselman mukaan B tuomittiin sakkorangaistukseen metsästysrikkomuksesta. Takavarikossa ollut ase palautettiin hänelle. B:lle ei määrätty metsästyskieltoa.

6.4 Esitutkintapöytäkirja 3.

Kolmas esitutkintapöytäkirja käsittelee 18.11.2011 Rovaniemellä tapahtunutta törkeää metsästysrikosta ja luvatonta pyyntiä. Tapahtuma tuli poliisin tietoon, kun ilmoittaja soitti hätäkeskukseen ja kertoi, että heidän metsästysseuran maille on kaadettu kaksi hirveä luvatta. Ilmoittaja oli nähnyt miehen poistuvan kaatopaikalta. Poliisipartio löysin tapahtumapaikan läheltä maastoauton, jonka sisällä oli koiran patja ja koiran kaulapanta. Auton tietojen selvittelyssä ilmeni, että A oli kyseisellä autolla lähtenyt metsästämään hirviä. Esitutkinnassa suoritettiin takavarikkoja, jotka kohdistuivat tekovälineenä olevaan kivääriin ja kolmeen hirveen. Tapaukseen kuultiin rikoksesta epäilty, kaksi asianomistajaa ja kuusi todistajaa. Esitutkintapöytäkirjassa on liitteenä valokuvia kaatopaikalta ja kaadetuista hirvistä, takavarikkopöytäkirja, todistaja laatima karttaluonnos tapahtumapaikasta, rikoksesta epäillyn karttaluonnos tapahtumien kulusta, Tracker Oy:n vastaus datapyyntöön ja rikoksesta epäillyn loppulausunto.

6.4.1 Tapauksen esittely

Esitutkinnassa tapahtumaan kuultiin yhteensä yhdeksän henkilöä. Asianomistajana kuultiin maanomistaja A ja toisen asianomistajan metsästysseuran edustaja B. C kuultiin rikoksesta epäiltynä kaksi kertaa ja D, E, F, G, H ja J kuultiin todistajina.

A:lla ei ollut asiassa vaatimuksia ja B vaati edustamansa asianomistajan puolesta rangaistusta luvattomasta pyynnistä, mutta muita vaatimuksia ei ollut.

Rikoksesta epäilty C kertoi kuulusteluissaan lähteneensä metsästämään hirviä työpäivän jälkeen metsästysseuransa maille. Hän oli kysynyt hirviseuran metsästyksen johtajalta luvan ja samalla saanut tiedon, että seuralla oli kolmen aikuisen hirven ja kolmen vasan luvat jäljellä. C oli päästänyt koiransa metsään. Koira oli alkanut haukkua hirveä valtion maalla, minne C:n seuralla oli metsästyslupa. C meni haukkua kohti ja havaitsi emän ja vasan noin 150 metrin päässä. C oli tukenut aseensa puuta vasten, tähdännyt vasaa lavan kohdalle ja

ampunut. Hirvet kaikkosivat ja C päätteli, että hirvi ei ollut kaatunut, koska koiransa ei jäänyt paikalle vaan lähti seuraamaan hirviä. Hirven menivät tiestä yli ja C päätti käydä katsomassa jäljet, mutta jälkien perusteella hän ei ollut osannut sanoa montako hirveä siitä oli kulkenut. C seurasi jälkiä ja havaitsi lumisissa jäljissä veripisaroita. Hirvet olivat pysähtyneet haukkuun C:n kertoman mukaan valtion maiden puolelle. C pääsi hiipimään haukulle noin 20 - 30 metrin päähän hivistä. Paikka oli tiheä ja kun hirvet lähtivät liikkeelle, C näki emän, jota seurasi vasa. C ampui vasaa kaksi kertaa, mutta hirvet jatkoivat matkaansa yksityisten maiden puolelle. C tiesi, ettei hänellä ole metsästysoikeutta maille, mutta päätti lähteä hirtien perään tarkoituksenaan lopettaa haavoittunut hirvi. Myöhemmin C pääsi näkemään hirvet ja hämmästykseseen havaitsi kaksi vasaa ja emän hakkuuaukolla. C teki päätelmän, että toinen vasaista on haavoittunut, koska se liikkui hermostuneesti. C ampui kyseisen vasan, joka kaatui. Toinen vasa ja emä lähtivät paikalta ja C havaitsi, että emä ontuu. C seurasi hirviä ja päätti ampua haavoittuneen emän lisäksi myös sitä seuraavan vasan, koska ajatteli näin toimivansa oikein. C soitti metsästyksen johtajalle, että hirvet pitäisi tulla hakemaan pois. Myöhemmin C:lle oli soittanut poliisi, joka pyysi häntä menemään autolleen. Autolla poliisi kertoi, että häntä epäillään törkeästä metsästysrikoksesta ja luvattomasta pyynnistä. C kiisti syyllistyneensä rikokseen.

Todistajista kaksi oli poliisihenkilöstöä. Toinen oli paikalle hälytetystä partiosta D ja toinen oli E, joka oli suorittanut paikkatutkintaa tapahtumapaikalla ja tutkinut ammuttujen hirtien ruhot. Konstaapelien kuulusteluissa selvisi seuraavaa: C kertoi yhteneväisen kertomuksen alustavissa puhutteluissa partiolle. Lisäksi C oli näyttänyt kartalta paikat missä oli hirviä ampunut. C oli kertonut, että tutkapannan toimintaongelman vuoksi hän ei kuitenkaan voinut olla täysin varma tarkoista sijainneista metsästäessään hirviä. Paikkatutkintaa tehnyt konstaapeli kertoi, että yön aikana lumi oli peittänyt hirtien ja C:n jäljet, joten niistä ei pystynyt päättelemään mitään. Paikkatutkinnalla löytyi kuitenkin hirtien kaato-paikat, joista löytyi hirtten suolet ja C:n puihin jättämän ilmoituksen kaadoista. Hirtien ruhoihin tehdyssä tutkinnassa selvisi, että toisessa vasassa oli kaksi osumaa ja toisessa vasassa yksi osuma. Aikuisesta hirtestä löytyi kolme osumaa yksi lavan alareunasta, yksi 20 cm sään takana ja kolmas päässä.

Todistajien F:n ja H:n kuulusteluista selvisi, että he olivat kuulleet laukauksia ja selvittäneet alueen metsästysseuroilta, että onko heidän metsästäjiään kyseisellä alueella jahdissa. Kun heidän tietoon oli tullut, että seurojen metsästäjiä ei pitäisi alueella olla, oli F lähtenyt

laukausten suuntaan tutkimaan aluetta. H havaitsi mökkinsä vastarannalla hirvimiehen, koiran ja kuolleen hirven. H kertoo, että mies poistui paikalta. F ja H olivat soittaneet poliisille ja poliisin ohjeiden mukaisesti käyneet suolistamassa rannassa olevat hirvet.

C:n metsästysseuran johtaja G on kuulusteltu, mutta hänen kuulusteluistaan ei selviä kuin se, että C oli soittanut hänelle ennen metsästämään lähtöä. G kertoi, että heillä on 3 aikuisen lupaa ja 2 vasan lupaa jäljellä, ja antanut C:lle luvat mennä metsälle. Myöhemmin puhelimitse G kertoo saaneen tiedon, että C on kaatanut kaksi vasaa ja yhden aikuisen hirven maille, johon heidän seuralla ei ole metsästysoikeutta. Myös kolmas C:n ja G:n hirviseuran jäsen J kuultiin tapauksessa todistajan roolissa. J:n kuulustelukertomus oli pääosin yhteneväinen C:n kertoman kanssa, mutta J osasi kertoa, että hän oli alkanut selvittämään asiaa alueen metsästysoikeuden haltijan, eli B:n kanssa.

Tapauksen esitutkinnassa takavarikoitiin C:n käyttämä hirvikivääri ja 3 hirveä, jotka C oli ampunut. Hirvet päätyivät metsästysseuroille, joiden alueille hirvet olivat kaatuneet, ja tämä onnistui, koska heillä oli vielä hirvilupia käyttämättä. Oikeudenkäynnissä C:ltä takavarikoitu ase päätettiin palauttaa takaisin C:lle.

Lapin käräjäoikeudelta saadun tuomiolauselman mukaan C tuomittiin metsästysrikoksesta ja luvattomasta pyynnistä 30 päiväsakon suuruiseen sakkorangaistukseen. Ampuma-ase palautettiin C:lle. C:tä ei määrätty metsästyskieltoon.

6.4.2 Tunnusmerkistön ilmeneminen

Esitutkinnassa metsästysrikoksen tunnusmerkistö ilmeni kuulustelujen kautta. Tekotapana oli hirven vasan metsästäminen ilman hirvieläimen pyyntilupaa. Kuulustelujen tukena oli myös hirvien ruhojen tutkimuksista otetut valokuvat ja todistajien kuulustelut. Tapahtumilla ei ollut muita silminnäkijöitä kuin C itse. Kaksi todistajaa oli kuitenkin sattunut kuulemaan osan laukauksista, joten heidän kertomuksistaan oli saatu viitteellinen tapahtum aika selville. Kuulustelujen ja paikkatutkinnan perusteella voidaan todeta kiistattomaksi seikaksi, että kolme hirveä on kaadettu, joista kaksi oli alueella, jonne C:llä ei ole metsästysoikeutta.

Epäillyn kuulusteluista on selvinnyt, että C oli ampunut vain vasaan kohdistuneita laukauksia, mutta yksi laukauksista oli jossakin vaiheessa vahingoittanut myös emää. C oli ampunut ensin haavoittuneeksi havaitsemansa vasan, jonka jälkeen oli päättänyt seurata toista vasaa ja haavoittunutta emää ML 84 §:n oikeuttama, tarkoituksena lopettaa haavoittunut eläin. C oli kuitenkin lopettanut myös vasan, joka ei ollut haavoittunut. Tämän menettelyn osalta C:tä on syytä epäillä syyllistyneen metsästysrikokseen. Kuulustelujen yhteydessä C oli piirtänyt karttaluonnoksen tapahtumien kulusta.

6.4.2.1 Tahallisuus

Tämä tapaus onkin tahallisuuden näkökulmasta tarkasteltuna monimutkaisempi, koska esitutkinnassa ilmi tulleiden tietojen mukaan ensimmäinen laukaus on ollut laillinen niin kohde-eläimen, alueen kuin ampujan lupien kannalta. Tapauksessa onkin enemmän kyse siitä, onko ampumatilanteessa toimittu riittävän huolellisesti ammuttaessa vasaa, joka seuraa emäänsä. Ensimmäisen laukauksen jälkeen rikoksesta epäilty kertoo, että havaitsi verijälkiä ja päätti seurata haavoittunutta hirveä tarkoituksenaan lopettaa se, vaikka tiesi sen olevan alueella, mille hänellä tai hänen metsästysseurallaan ei ole metsästysoikeutta. Epäilty perusteli toimintaansa haavoittuneen eläimen lopettamiseen velvoittavalla lakipykälällä ML 84 §. Kuulusteluissa epäilty kertoo, että havaitsi yllätyksekseen kolme hirveä. Niistä hän päätteli liikehtivän vasan olevan haavoittunut ja ampui sen. Tämän jälkeen hän havaitsi pakenevan emän olevan haavoittunut, koska se ei varannut painoa yhdellä jaloistaan. Epäilty kertoi päätyneensä ratkaisuun, että haavoittunutta emää ei voi lopettaa, jos ei ensin ammu vasaa. Tämän jälkeen hän tarkoituksella ampui molemmat hirvet. Epäilty myöntää siis menetelleensä tarkoituksella, mutta kuulustelujen perusteella hän ei ole ymmärtänyt menetelleensä väärin ampuessaan myös vasan, joka ei ollut haavoittunut. Epäillyltä kysyttiin, että onko hän voinut ampua vahingossa emää vasana. Epäilty kertoo, että on ampunut tarkoituksellisesti vain vasoja pois lukien emän lopettamislaukaus.

6.4.3 Esitutinnan arviointia

Esitutinnan suorittamisessa ei mielestäni ollut paljon puutteita. Kuulustelujen kirjaaminen oli suoritettu tarkasti. Tahallisuus oli huomioitu kuulustelukertomuksessa ja siihen vaikuttavat tekijät olivat kirjattu kuulustelukertomukseen. Epäillyltä olisi kuitenkin voinut kysyä tarkemmin miksi tämä ei ilmoittanut metsästyskeskustelulle tapahtuneista heti, ja oliko hän edes harkinnut ilmoittavansa tapahtumista viranomaisille.

Tapahtumien selvittämisen eteen oli tehty kuitenkin kattavaa työtä. Paikkatutkinta oli suoritettu seuraavana päivän tapahtuneesta, mutta ikävä kyllä lumisade oli peittänyt jo jäljet. Epäillyn käytössä olevasta GPS-koiratutkasta ja puhelin sovelluksesta oli välitetty tiedonsaantipyynti Tracker Oy:lle, mutta jostakin syystä paikkatietoja ei ollut saatavissa.

6.5 Esitutkintapöytäkirja 4.

Neljäs esitutkintapöytäkirja käsittelee Ilomantsissa 7.9.2009 tapahtunutta metsästysrikosta. Tapaus tuli poliisin tietoon, kun ilmoittaja oli löytänyt maastoon kaadetun hirven. Hirveltä oli viety ainoastaan raajat. Ilmoittaja oli nähnyt tapahtumapaikan viereisellä tiellä ajoneuvon, jonka hän epäili liittyvän tapaukseen. Tapaukseen kuulusteltiin kaksi rikoksesta epäiltyä A ja B ja neljä todistajaa C, D, E ja F. Esitutkinnan aikana kaksi rikoksesta epäiltyä olivat pidätettynä. Lisäksi tutkinnassa suoritettiin kotietsintä ja suoritettiin takavarikko epäiltyjen tekovälineiden ja löytyneiden hirven raajojen osalta. Liitteenä pöytäkirjassa on valokuvaliite, jossa on kuvia tapahtumapaikalta ja kotietsinnältä, lausunto DNA-tutkimuksesta, KRP-laboratorion lausunto hirvestä löytyneistä luodeista, pöytäkirjat kotietsinnästä ja takavarikoista sekä karttaliite.

6.5.1 Tapauksen esittely

Tapauksessa tapahtumien kulku ja näin ollen tunnusmerkistö metsästysrikokseen selvisi parhaiten todistajien kuulustelujen kautta. Todistajien kuulusteluista kävi ilmi, että 7.9.2009 oli kuulunut koiran haukkua ja laukaus. Ilmoittaja oli uteliaisuuttaan käynyt samoilla suunnilla ja havainnut henkilöauton tienvarressa. Käytyään kääntämässä autonsa tien päässä oli kyseinen auto poistunut paikalta. Myöhemmin samana iltana todistaja kertoo nähneensä eri auton ajavan kämppänsä ohi kovaa vauhtia samaan suuntaan, mistä aikaisempi auto oli poistunut. Ilmoittaja kävi kaverinsa kanssa tarkistamassa, ja kyseinen lava-auto oli parkissa samassa paikassa kuin aiemmin toinen auto oli ollut. Auto oli taas poistunut sillä aikaa, kun ilmoittaja oli käynyt kääntämässä autonsa tien päässä. Todistajalla oli molempien autojen rekisterinumerot, väri, merkki ja malli tiedossa. Seuraavana iltana ilmoittaja oli kavereineen käynyt metsässä sillä kohtaa, missä autot olivat pysähtyneet. He löysivät tien läheisyydestä ammutun hirven, jolta oli raajat leikattu irti ja hirvi oli lähes

kokonaan nyljetty. Paikalle oli soitettu poliisi. Todistajien C:n ja D:n kertomukset olivat yhteneväisiä tapahtumien kulun osalta.

Pohjois-Karjalan käräjäoikeudelta saadun tuomiolauselman mukaan B tuomittiin avunannosta metsästysrikokseen, jonka seurauksena hänelle annettiin 30 päiväsakon suuruinen sakkorangaistus. B määrättiin metsästyskieltoon ja häneltä takavarikoitu kivääri tuomittiin valtiolle menetetyksi. Lisäksi B velvoitettiin korvaamaan hirven arvo 1500 €, hirven pyyntilupamaksu 100 € ja todistelukustannukset valtiolle. A:ta vastaan nostettu syyte hylättiin.

6.5.2 Tunnusmerkistön ilmeneminen

Tapauksessa metsästysrikoksen tekotapa oli hirven metsästäminen ilman hirvieläimenpyyntilupaa. Kuulusteluissa epäillyt kiistivät syyllistyneensä rikokseen, mutta laadukkaalla kuulemisella pystyttiin sitomaan heidät tekopaikalle. Todistajien kuulusteluista kävi ilmi, että rikoksesta epäiltyjen autot oli havaittu tekopaikan läheisyydessä, ja tämän epäillyt myönsivät. Epäillyn kuulusteluissa onnistuttiin myös varmistamaan, että epäiltyjen aseita ei ollut käyttänyt kukaan muu.

Paikkatutkinnan ja kotietsintöjen tuloksena saatiin selvitettyä, että epäillyn kotoa löytyi samaisen hirven osia, joka oli tekopaikalla. Lisäksi hirven ampumiseen käytetty ase pystytettiin yksilöimään hirven ruhosta löytyneen luodin perusteella.

6.5.2.1 Tahallisuus

Kuulusteluissa tahallisuus ei suoranaisesti tule esiin tai ilmene mistään. Tähän vaikuttaa vahvasti se, että molemmat rikoksesta epäillyt kiistävät teot jyrkästi, eivätkä näin ollen ota kantaa epäiltyyn tapahtumaan. Tapaus on kuitenkin sen luontoinen, että jos saadaan näytettyä toteen hirven ampuminen ja pystytään liittämään epäilty tekijä tapahtumaan, on tahallisuus ilmeistä. Epäillyillä ei ole mitään metsästysoikeutta kyseisellä alueella, eikä varsinkaan hirvilupia, joten ampujan on liipaisinta painaessaan täytynyt ymmärtää, että niiden ampuminen ei ole sallittua. Metsästys harrastavalta voidaan olettaa sen verran laintunte mista, koska tämä on joutunut suorittamaan metsästäjätutkinnonkin.

6.5.3 Esitutinnan arviointia

Tapauksen tutkinnassa käytettiin tehokkaasti pakkokeinoja (Pidättäminen, kotietsintä, takavarikko), joilla saatiin haluttua näyttöä tapauksen tutkimiseen. Pidättämisellä onnistuttiin estämään se, että rikoksesta epäillyt pystyisivät sopimaan keskenään mitä kertovat kuulusteluissa. Lisäksi pidättämisellä estettiin mahdollinen todistusaineistojen hävittäminen, eli niin sanottu sotkemisvaara.

Paikkatutkinnalla ja etsinnöillä suoritettu tekninen tutkinta, eli hirven osien DNA-tutkimukset ja luodin vertailu käytettyihin aseisiin, oli suoritettu onnistuneesti ja tulokseksi.

Kuulusteluissa oli kuulusteltu todistajat C ja D, ja heidän kertomuksensa oli kirjoitettu seikkaperäisesti ja yksityiskohtaisesti. Hyvää todistajien kuulusteluissa oli myös se, että todistajana oli kuulusteltu paikkatutkinnan ja kotietsinnän suorittanut konstaapeli F. Rikoksesta epäiltyjen kuulustelut oli suoritettu siten, että niillä pystyttiin nostamaan tutkinnalla saadun näytön arvoa. Rikoksesta epäiltyjen kuulusteluissa hyvää oli se, että epäilyiltä saatiin aluksi lyhyesti heidän versionsa tapahtuneesta, jota pystyttiin seuraavissa kuulusteluissa kyseenalaistamaan muulla tutkinnalla saadun lisänäytön perusteella. Tätä toimintamallia pystyy käyttämään myös kuulusteluissa, joissa epäilty ei ole pidätettynä, koska hänellä on velvollisuus olla läsnä esitutkinnassa esitutkintalain 6 luvun 5 §:n mukaan kerrallaan vähintään 6 tuntia. Ensimmäisen kuulustelun jälkeen voidaan pitää tauko, jonka aikana kuulustelija suunnittelee ja valmistautuu seuraavaan kuulusteluun.

7 TUTKIMUSTULOSTEN YHTEENVETO

Tässä kappaleessa käsittelen tutkimukseni tuloksia ja vastaan tutkimuskysymyksiini koostamalla tutkimustulokset kaikista tutkimusaineiston tapauksista.

7.1 Metsästysrikoksen tunnusmerkistön ilmeneminen

Metsästysrikosten tunnusmerkistö ilmeni laillisen metsästyksen yhteydessä yhtä pöytäkirjaa lukuun ottamatta. Tunnusmerkistön ilmenemisen muotoina olivat rauhoitetun eläimen ampuminen, metsäkanalinnun ampuminen yleiseltä tieltä ilman maanomistajan lupaa rik-

koen myös moottorikäyttöisen kulkuneuvon käytön rajoitusta, ja hirven ampuminen ilman hirvieläimen pyyntilupaa. (HE 221/2010.)

Tunnusmerkistötekijöiden ilmeneminen esitutkintapöytäkirjoissa tapahtui pääosin kuulustelujen kautta. Kolmessa tapauksessa rikoksesta epäilty kertoi tapahtumien kulun itse, ja kahdessa tapauksessa syyllisyys kiistettiin. Kiistetyissä tapauksissa tapahtumien kulku ja tunnusmerkistötekijöiden selvittäminen tapahtuivat todistajien kuulustelujen kautta sekä pakkokeinojen ja paikkatutkinnan avulla.

Esitutkintapöytäkirjan numero 2 tapauksen oikeuskäsittelyssä katsottiin, että tahallisuus metsästysrikoksen tekemiseen ei ollut täyttynyt sen edellyttämällä tavoilla. Esitutkinnassa oli kuitenkin osoitettu, että tekijä ei ollut riittävällä huolellisuudella varmistunut kohde-eläimen lajista, koska oli erehtynyt ampumaan nädän luullen sitä metsoksi. Epäillyn katsottiin oikeudessa toimineen tapauksessa huolimattomasti, mutta ei törkeän huolimattomasti, ja näin ollen hänet tuomittiin metsästysrikkomuksesta.

7.2 Tahallisuus

Tahallisuuden huomioiminen erityisesti kuulusteluissa on metsästysrikosten tutkinnassa tärkeää, jotta voidaan varmistua teon tahallisuuden tai huolimattomuuden täyttymisestä, tai että voidaan näyttää toteen teon tahattomuus tai sen yhteydessä toteutunut huolellisuus.

Näiden asioiden huomioiminen kuulusteluissa vaatii sen, että epäiltyjen ja todistajien kuulusteluissa kirjataan olosuhteisiin liittyvät huomiot ja havainnot yksityiskohtaisesti. Hyvänä esimerkkinä toimii esitutkintapöytäkirja 2:ssa se, että on kirjattu epäillyn käyttämä aika, minkä hän on käyttänyt lähestyessään kohde-eläintä ja yrittäessään varmistua eläimen lajista. Pöytäkirjasta selviää myös, että on käytetty katselukiikareita useaan otteeseen, ja että epäilty on ensimmäiseen laukaukseen asti ollut varma, että kohde-eläin on metso, eikä näätä.

Epäselvemmissä tapauksissa kuten esitutkintapöytäkirja 1 ja 4, joissa tekijä kiistää teon, on kuitenkin hyvä kysyä tekijältä tilanteesta riippuen, onko epäillyllä kyseisellä alueella hirvenmetsästysoikeutta tai metsästysoikeutta, tai onko hänellä esimerkiksi hirvenmetsästy-

seen vaadittua hirvimerkkiä suoritettuna. Jos tutkinnassa saadaan näytettyä toteen, että henkilö on menetellyt lainvastaisesti, on tällaisilla seikoilla merkitystä, kun mietitään teon oikeudettomuutta.

7.3 Pakkokeinot

Metsästysrikoksien tutkinnassa oli käytetty pakkokeinoja: pidättäminen, paikanetsintä, yleinen kotietsintä ja takavarikko. Vapauteen kohdistuvia pakkokeinoja käytettiin vain esitutkintapöytäkirja 4:n sisältämässä tapauksessa. Tapauksessa oli kaksi rikoksesta epäiltyä pidätettynä. Tapauksessa pidättämisellä pystyttiin varmistamaan rikoksen tutkinnan kannalta se, ettei mahdollisia todisteita pystytty hävittämään ja rikospaikkaa sotkemaan. Lisäksi epäillyt eivät saaneet mahdollisuutta sopia keskenään, mitä kertovat kuulusteluissa. Pidättämisellä on myös pystytty lopettamaan kyseessä olevan rikollisen toiminnan jatkaminen pidättämisen ajaksi.

Takavarikkoa käytettiin kaikissa pöytäkirjoissa. Takavarikoilla oli pystytty turvaamaan esineitä jatkotoimenpiteitä varten, kuten tutkimukseen ammutun luodin ja takavarikoidun aseiden liittymisestä toisiinsa. Takavarikoilla pystyttiin myös turvaamaan rikoshyödyn menettäminen ja sen palauttaminen sen luvalliselle haltijalle, kuten tapauksessa 3: hirvet luovutettiin metsästysseuralle, joka oli alueen metsästysoikeuden haltija tapahtumahetkellä, ja seuralla oli vielä hirven metsästyslupia käyttämättä.

Kotietsintä-pakkokeinoja käytettiin tapauksessa 4. Kotietsinnällä onnistuttiin löytämään rikoksella saatuja lihoja ja mahdollisina tekovälineinä käytettyjä aseita. Niihin suoritettiin tutkinnallisia toimenpiteitä, joilla pystyttiin toteamaan niiden liittyvän tutkittavana olevaan rikokseen.

Kaikissa tapauksissa käytettiin takavarikko-pakkokeinoja. Takavarikolla oli pystytty ottamaan poliisin haltuun tekovälineitä ja rikoksella saatuja eläimiä. Takavarikolla pystyttiin turvaamaan rikoksella saatujen eläinten luovuttaminen niiden ns. lailliselle omistajalle, kuten alueen hirvenmetsästysoikeuden haltijana olevalle metsästysseuralle.

7.4 Näytön hankkiminen

Näytön hankkiminen metsästysrikosten tutkinnassa muodostui asianomistajien, rikoksesta epäiltyjen ja todistajien kuulusteluista, pakkokeinojen käytöstä, paikkatutkinnasta, teknisestä tutkinnasta, tiedonsaantipyynnöistä ja valokuvaaliitteistä.

Kuten kaikkien rikosten tutkinnassa, kuulustelujen merkitys on tärkeässä osassa tutkinnan onnistumisen kannalta. Kuulustelujen kannalta oleellista on saada tieto teosta, tekotavasta, ajankohdasta, tekopaikasta sekä sen aiheuttamista vahingoista ja seurauksista. Lisäksi on tärkeää saada tieto siitä, ketä tapahtumaan liittyy (asianomistajat, todistajat, epäilty ja muut). Kuulusteluissa näytön hankkimisen kannalta on huomioitava, että kirjaaminen tapahtuu yksityiskohtaisesti. Todistajilta on hyvä kysyä havaintojentekojen luotettavuuteen vaikuttavista asioista, kuten etäisyydestä, näköesteistä ja muista asioista millä hän pystyy perustelemaan tekemänsä havainnon oikeellisuuden. Ennen kuulusteluita on tärkeä suunnitella ja valmistautua kuulusteluihin. Esitutkintapöytäkirja 4:ssä toinen epäillyistä kuultiin kolme kertaa ja toinen neljästi.

Metsästysrikosten tutkinnassa nousi hyvänä erityispiirteenä tapahtuneista laaditut karttaluonnokset. Kaikissa tapauksissa kuulustelujen tai alustavien puhuttelujen yhteydessä rikoksesta epäillyiltä ja todistajilta oli saatu karttapiirros, joka oli myöhemmin liitetty esitutkintapöytäkirjaan. Karttapiirroksiin oli epäiltyjen kuulusteluissa merkitty heidän käyttämiään reittejä, tutkinnan kannalta oleellisia tapahtumia ja niiden sijainteja (esimerkiksi ampumapaikka, kaadetun eläimen sijainti, auton paikka jne.) Todistajien vastaavissa karttaluonnoksissa oli merkattu heidän tekemiään havaintoja kartalle. Karttapohjina oli käytetty sellaisia karttoja, joista selvisi tapahtuman kannalta tärkeitä metsäpalstojen rajoja ja valtion maiden rajoja.

Tutkimusaineistona käytetyistä esitutkintapöytäkirjoista yhdessä oli suoritettu DNA-vertailututkimus eläimen osista, ja eläimestä löydettyä luotia oli pyydetty vertaamaan takavarikoituihin aseisiin, jotta voitiin selvittää, oliko kyseinen luoti ammuttu jollakin tutkimuksiin lähetetyistä aseista. Molemmat tutkimukset tuottivat tutkinnan kannalta oleellisen tuloksen. Tutkimuksissa pystyttiin toteamaan, että tutkimukseen lähetetyt DNA-näytteet olivat samasta eläimestä ja, että kyseinen luoti oli ammuttu yhdellä tutkimuksissa olevista aseista.

Nykyään metsästyksessä käytetään paljon puhelinliittymillä toimivia GPS-paikanninlaitteita koiran tai metsästäjän paikantamiseen, ja niiden lisäksi on käytössä paljon lähettäviä riistakameroita. Laitteiden sijaintitietoja on jälkikäteen saatavissa tiedonsaantipyynnöillä palveluntarjoajien tietokannoista ja järjestelmistä. Tutkijan on hyvä tiedostaa kyseinen asia varsinkin metsästysrikoksia tutkittaessa.

Esitutkintapöytäkirjojen valokuvaliitteillä pystytään yhdessä muun esitutkintamateriaalin kanssa näyttämään toteen olosuhteita ja seurauksia. Pöytäkirjassa 1. oli tutkijan ja todistajan yhteistyöllä laadittu rekonstruktiovalokuvia tapahtumista. Valokuvaliitteen tarkoituksena oli näyttää havaintojenteon mahdollisuus ja siihen liittyvät etäisyydet. Valokuvaan oli aseteltu ajoneuvot ja henkilöt niille paikoille, kuin todistaja muisti niiden olevan tapahtumahetkellä. Valokuvaliitteellä pystyttiin oikeudessa näyttämään, että luotettavien havaintojen tekeminen on ollut mahdollista. Valokuvaliitteeseen kannattaa laittaa myös valokuvia rikospaikkatutkinnan yhteydessä taltioiduista näytteistä ja rikospaikan olosuhteista.

7.5 Metsästysrikos ja sen laadukas esitutkinta

Tämän luvun aikaisemmissa kappaleissa käsittelin tutkimusaineiston kautta ilmeneviä rikoksen esitutkintaan liittyviä toimenpiteitä, jotka olivat tuottaneet tulosta metsästysrikosten esitutkinnassa. Tässä kappaleessa kokoon lyhyen yhteenvedon niistä esitutkintatoimenpiteistä, joita laadukas metsästysrikosten esitutkinta edellyttää.

Kuulustelut on suoritettava metsästysrikosten tunnusmerkistö ja erityisesti tahallisuus huomioiden. Kuulusteltavat eivät ole asiantuntijoita esitutkinnan suorittamisessa, joten he eivät osaa itse kertoa asioita, joita esitutkintaviranomainen haluaa tietää. Kuulustelijan on pilkottava tunnusmerkistö palasiksi ja esitettävä kysymyksiä, joilla saadaan tietoa mahdollisesti tapahtuneen rikoksen tunnusmerkistön ja tahallisuuden kannalta oleellisiin kysymyksiin. Kuulustelujen selkeyttämiseksi kuulustelut on hyvä kirjata samalla tavalla kuin kuulustelut ovat oikeasti menneet. Kysymyksien kirjaaminen näkyviin on helpoin tapa selkeyttää kuulustelukertomusta. Tahallisuuden kannalta kuulusteluissa kannattaa kiinnittää huomiota siihen, että kertomuksesta selviää, miksi tai miten epäilty on päätenyt tekemään kyseisen teon. Mitä hän on ajatellut ennen kuin on alkanut toimimaan? Kuulustelukertomuksen tueksi on mielestäni tärkeää pyytää kuulusteltavaa piirtämään/merkitsemään

tapahtumat kartalle niin tarkasti kuin hän pystyy. Karttapohja selkeyttää tutkijaa ja mahdollisesti tuomioistuimessa syyttäjää ja tuomaria ymmärtämään tapahtumienkulkua.

Rikosten tutkinnassa pakkokeinoilla voidaan saada sellaista näyttöä, jota ei kuulusteluista ja paikkatutkinnasta välttämättä saada ollenkaan. Siksi onkin tärkeää, että pakkokeinoja käytetään rohkeasti, kun niiden käyttö on perusteltua ja mahdollista.

Paikkatutkinnan suorittaminen heti tapahtuman ilmi tultua on yleensä mahdotonta, mutta siihen on kuitenkin pyrittävä. Metsästysrikokset tapahtuvat ulkona, ja näytteet ja jäljet häviävät nopeasti maastosta. Lisäksi tekijä tai sivulliset voivat sotkea mahdolliset jäljet tapahtumapaikalta. Paikkatutkinnan dokumentointi ja mahdollisimman perusteellinen tutkiminta edesauttavat tapahtumien selvittämistä. Jos etsinnältä tai tapahtumapaikalta on saatavissa näytteitä, ne tulee taltioida, vaikka se teettäisikin lisätöitä. Paikkatutkinnan yhteydessä otetuista valokuvista pitää laatia valokuvaliite, josta selviää tapahtumapaikan olosuhteet ja itse tapahtumapaikka.

Metsästyksessä yleistyy koko ajan erilaiset elektroniset GPS-paikantimet, joiden käyttö pohjautuu yleensä puhelinliittymiin. Niitä käytetään yleensä koirien ja metsästäjien paikantamiseen, mutta myös lähettävien riistakameroiden käyttö vaatii puhelinliittymän. Laitteiden sijaintitiedot ovat yleensä saatavissa palvelutarjoajilta jälkikäteen. Metsästysrikosten selvittämisen kannalta on tärkeää hankkia kyseiset tiedot, jos ne vain ovat saatavissa.

7.6 Itsearviointia

Aloitin opinnäytetyöni tekemisen tutustumalla metsästysrikoksiin ja metsästyksen liittyvään lainsäädäntöön. Huomasin, että aiheesta on kirjoitettu kohtalaisen vähän, vaikka metsästystä voidaan pitää suomalaisena kansanperinteenä. Tarkastelin aluksi netistä löytyviä uutisia ja artikkeleita metsästysrikoksiin liittyen. Tämän jälkeen menin koulun kirjastoon ja lainasin kaikki alaa koskettavat kirjat mitkä löysin ja aloin tutustua aihealueeseen. Päätin tutkia metsästysriksien esitutkintaa, koska aihe kiinnosti minua.

Opinnäytetyöni suurimpia haasteita oli luonnollisesti aikataulutusta ja aiheen rajaaminen, mutta myös aiheeseen liittyvien kirjallisten lähteiden vähyys yllätti minut totaalisesti. Met-

sästyksestä yleisesti löytyi kyllä tietoa, mutta poliisin ja esitutkinnan näkökulmasta tarkasteltuna tieto oli kiven alla. Päätin rajata aiheeni koskemaan metsästysrikosten esitutkintaa ja suorittamiseen liittyviin tutkintatoimiin.

Opinnäytetyön tekeminen kehitti istumalihaksieni ohella myös ammatillista osaamista metsästysrikosten tutkimisen ja metsästyslain suhteen. Koen, että minulla on tulevaisuudessa hyvät valmiudet suorittaa metsästysrikosten esitutkintaa tai aloittaa tapahtumien selvittäminen kentällä ollessani.

LÄHTEET

Eero Vänskä, 2005, Metsästysrikostutkinta ja sen ongelmat, Poliisipäällystötutkinnon nro 9 opinnäytetyö

Hallituksen esitys 203/2001. Hallituksen esitys Eduskunnalle luonnonvararikoksia koskevien säännösten uudistamisesta

Hallituksen esitys 221/2010. Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi rikoslain 48 a luvun, pakkokeinolain ja eräiden niihin liittyvien lakien muuttamisesta

Helsingin yliopiston avoin yliopisto: Perusasioita oikeustieteestä
<https://www.avoin.helsinki.fi/oppimateriaalit/oikeustiede/materiaali/osa1.html>.

Luettu 3.4.2018

Hirvonen, Ari 2011: Mitkä metodit? Opas oikeustieteen metodologiaan
https://www.helsinki.fi/sites/default/files/atoms/files/hirvonen_mitka_metodit.pdf

Luettu 3.4.2018

Jenna Harhala, 2015, Metsästyslaki ja -rikollisuus suomessa opinnäytetyö. Vaasan ammattikorkeakoulu.

Juho Rankinen, 2013, Miten itsekriminointisuojaan tulisi suhtautua rikosoikeuden systematiikan kannalta. Oikeus 2013/2.

Jyrki Virolainen, <http://jyrkivirolainen.blogspot.fi/2013/03/710-kko-201317-tahallisuuden-arviointia.html>. Luettu 20.4.2018.

Markus Kankainen, 2015: Hirvenlihan arvo. Luonnonvarakeskus powerpoint-esitys.

Metsästäjien keskusjärjestö, 2009: Metsästäjän lakikirja 9/2009.

Mika Pennanen, 2008: Metsästys EU-Suomessa. Lapin yliopisto

Poliisin tulostietojärjestelmä (PolStat)

Riista.fi <https://riista.fi/metsastys/palvelut-metsastajalle/metsastajatutkinto/>

Luettu 1.4.2018

Satu Rantaeskola, Kimmo Halme, Leo Kortesalmi, Kaarle Lönrooth, Johanna Parviainen, Teemu Saukonniemi, Sanna Springare, 2014, Esitutkintalaki – Kommentaari. Tampere, Juvenes Print.

Suomen riistakeskus: Metsästysseurat <https://riista.fi/metsastys/palvelut-metsastajalle/metsastysseurat/>

Luettu 18.3.2018

Suomen riistakeskus: Metsästäjän opas, Metsästys- ja aselainsäädäntö

Tapionmailla.fi: Mitä metsästys on? <http://www.tapionmailla.fi/metsastys-esittely>

Luettu 18.3.2018

YLE UUTISET, <https://yle.fi/uutiset/3-6885300>

Luettu 20.4.2018